

Capítol 33

Intrusos

A hores d'ara, aquells dos cavallers de punys i botons no gaire polits que van assistir a la darrera instrucció sumària del jutge a Sol's Arms han tornat a comparèixer al barri amb sorprenent celeritat –de fet, els ha anat a buscar, a cuita-corrents, l'actiu i intel·ligent agutzil– i comencen a fer indagacions minucioses per tot el veïnat, es capbussen dins el saló de Sol's Arms i es posen a escriure sobre paper ceba¹ amb les seves plometes insaciables. Ara anoten com, ahir, durant les hores de vetlla pels volts de mitjanit, al veïnat de Chancery Lane es congrià un estat d'agitació i esvalotament de màxima intensitat causat per l'alarmant i horrible troballa que s'explicarà. Llavors subratllen, com sens dubte es recordarà, la dolorosa impressió causada fa poc temps a l'opinió pública pel cas d'una misteriosa mort deguda a l'opi, esdevinguda al primer pis d'una casa ocupada per un magatzem de draps i botelles i d'articles marítims d'un individu excèntric, d'hàbits intemperats i d'edat avançada, anomenat Krook; i com, per una coincidència remarcable, en Krook fou interrogat en la instrucció sumària que en aquella ocasió, com és també sabut, se celebrà a Sol's Arms, un establiment molt acreditat, que llinda per l'oest amb l'abans esmentat magatzem, i que disposa d'autorització a nom d'un propietari molt respectable, el Sr. James George Bogsby. Després ressenyen –amb la màxima quantitat possible de mots– com els habitants de la placeta on tingué lloc el tràgic esdeveniment motiu d'aquesta crònica, durant algunes hores d'ahir al capvespre van notar una olor peculiar; que en algun moment fou tan intensa que el Sr. Swills, un vocalista còmic contractat pel Sr. J. G. Bogsby, referí personalment al nostre repòrter que va mencionar a la Srta. M. Melvilleson, dama amb pretensions de talent musical contractada igualment pel Sr. J. G. Bogsby per cantar una sèrie de concerts anomenats Assemblies o Sessions Harmòniques que, segons sembla, se celebren a Sol's Arms sota la direcció del Sr. J. G. Bogsby d'acord amb el decret de Jordi II², que ell –el Sr. Swills– notà que la seva veu havia quedat greument afectada per l'impur estat de l'atmosfera i que llavors se li acudí dir-li jocosament “que es trobava com una oficina de correus buida, perquè no disposava ni d'una simple nota”. I també com aquest relat del Sr. Swills el corroboren plenament dues intel·ligents dones casades que resideixen a la mateixa placeta, conegudes respectivament pels noms de Sra. Piper i Sra. Perkins, les quals van notar els efluvis fètids i van creure que provenien de l'abans ressenyat establiment d'en Krook, l'infortunat difunt. Aquests dos

¹ Aquests fulls de paper, mitjançant la interposició de paper carbó, els permetien confegir alhora diverses còpies per als diaris.

² 1727-1760

cavallers, que han establert una amistosa entesa sobre la llastimosa catàstrofe, escriuen tot això i molt més sobre el terreny; i tota la quitxalla de la placeta –que en un instant ha saltat del llit– s'emparra als porticons del saló de Sol's Arms per contemplar la coroneta dels seus caps mentre s'hi apliquen.

Tot el veïnat, tant els adults com la quitxalla, està de vetlla aquesta nit i no pot fer sinó abrigallar-se el cap i parlar de la dissortada casa i mirar-se-la. La Srta. Flite ha estat rescatada valerosament de la seva cambra, com si estigués en flames, i acomodada en un llit a Sol's Arms. Durant tota la nit el Sol no apaga els llums ni tanca la porta, perquè qualsevol commoció pública, que fa que els veïns sentin la necessitat de confortar-se, beneficia el Sol. D'ençà de la instrucció sumària, la casa no havia fet tan negoci en l'article d'estomacals amb espècies o en calents de conyac amb aigua. Quan el mosso s'ha assabentat del que havia passat s'ha arromangat les mànigues fins a dalt i ha dit: “Ens caurà al damunt una allau!” Al primer esglai, el jove Piper se n'ha anat corrents a buscar els cotxes de bombers i ha tornat traquetejant al galop, enfilat triomfalment dalt d'un Fènix³, arrapant-se amb tota la seva força damunt d'aquesta fabulosa criatura enmig de casc i torxes. Un dels casc s'ha quedat enrere per investigar minuciosament totes les escletxes i esquerdes, i passeja lentament amunt i avall davant la casa, acompanyat per un dels dos policies que han deixat encarregats de la mateixa feina. Tots els veïns que tenen sis penics senten el desig insaciable de mostrar la seva hospitalitat, de forma líquida, envers aquest trio.

El Sr. Weelve i el seu amic el Sr. Guppy són a la taverna del Sol i, només pel fet de quedar-s'hi, es mereixen qualsevol cosa del Sol que sigui al taulell. “No és el moment de reparar en despeses –diu el Sr. Bogsby, malgrat que, darrere el taulell, les controla amb ull clínic–. Vostès dos, cavallers, demanin i se'ls servirà què desitgin amb molt de gust.”

Emparats sota aquesta requesta, tots dos cavallers –especialment el Sr. Weelve– demanen tantíssimes coses, que a mesura que passa el temps els resulta difícil anomenar res amb prou claredat; tanmateix, continuen explicant a tots els nouvinguts algun relat del que els ha passat durant la nit, del que han dit del que han pensat i del que han vist. Entretant, l'un o l'altre dels dos policies ronda sovint per la porta, l'obre un moment fins on li arriba el braç i, des de la fosca, mira l'interior. No pas perquè sospiti res, sinó més aviat per estar al cas de què s'hi cou.

La nit prossegueix així la seva plúmbia marxa, i troba tots el veïns fora del llit a hores inusitades, encara convidant i deixant-se convidar, comportant-se com un veïnat que inesperadament disposa d'una mica més de diners. D'aquesta manera, la nit, amb pas parsimoniós de retreta, finalment s'esvaneix, i el fanaler, que fa la ronda com un botxí d'un monarca dèspota,

³ Fins que l'any 1832 no es creà la Brigada de Bombers de Londres, cada companyia d'assegurances feia servir els seus propis vehicles. The Phoenix fou la primera que s'establí a Anglaterra. Els seus vehicles duïen per emblema la mítica au fènix, la que reneix de les cendres.

decapita els brots de flama que havien pretès fer minvar la foscor. Així mateix, tant sí com no, es fa de dia.

I el dia pot percebre, fins i tot amb el seu emboirat ull londinenc, que la placeta ha estat en dansa tota la nit. La fesomia dels maons i l'argamassa de la mateixa placeta, que es pot observar sobre els caps que han caigut rendits damunt les taules i sota els peus que reposen damunt el dur paviment en lloc del llit, sembla cansada i baldada. Llavors es desperta la resta del veïnat i, quan comença a saber què ha passat, ve corrents, a mig vestir-se, a fer preguntes; i els dos policies i el casc –externament molt menys impressionables que la placeta– tenen qui sap la feina per custodiar la porta.

—Renoï, cavallers! –exclama el Sr. Snagsby quan arriba– Què és això que sento?

—Doncs la veritat –replica un dels policies–. Això és el que hi ha. Ara escampi d'aquí, vinga!

—Doncs renoi, cavallers –diu el Sr. Snagsby enretirant-se de seguida una mica–, anit entre les deu i les onze vaig estar parlant en aquest portal amb el noi que s'allotja aquí.

—Sí? Doncs trobarà el noi a la casa d'aquí al costat. Ei, vostès, circulin!

—No deu estar pas ferit, oi? –diu el Sr. Snagsby.

—Ferit? No. Qui havia de ferir-lo?

El Sr. Snagsby, totalment incapaç de contestar aquesta pregunta o qualsevol altra, atès el seu estat de confusió, fa cap a Sol's Arms i troba el Sr. Weelve esllanguint-se davant d'un te amb torrades, amb tot l'aspecte d'estar rendit de sobreexcitació i de fumar.

—I també el Sr. Guppy! –exclama el Sr. Snagsby– Ostres, ostres, ostres! Tot això sembla obra del destí! I la me...

L'ús de la parla sembla haver abandonat el Sr. Snagsby quan intenta formar l'expressió "la meva doneta". Perquè el fet de veure, a aquella hora del matí, que aquella dona ofesa entra a Sol's Arms i que es planta davant de l'aparell de cervesa de pressió i que l'esguarda fit a fit com un espectre acusador, l'ha deixat mut.

—Estimada –diu el Sr. Snagsby quan pot moure la llengua–, vols prendre alguna cosa? Una mica, per dir-ho sense embuts, de ponx?

—No –diu la Sra. Snagsby.

—Amor meu, coneixes aquests dos cavallers?

—Sí! –contesta la Sra. Snagsby, saludant la seva presència amb un gest rígid i amb els ulls contínuament clavats al Sr. Snagsby.

El fidel Sr. Snagsby no pot suportar aquest tracte. Agafa la Sra. Snagsby per la mà i se l'enduu a part, vora una bóta⁴ adjacent.

⁴ Moltes tavernes utilitzaven les bótes de taula.

—Doneta, per què em mires d'aquesta manera? Si us plau, no ho facis!

—No puc canviar de cara —diu la Sra. Snagsby— i, si pogués, tampoc no ho faria.

—De debò que no ho faries, estimada? —respon el Sr. Snagsby amb la seva tos de submissió. Després medita i tus la tos de preocupació— És un misteri espantós, amor meu! —desconcertat encara per la mirada de la Sra. Snagsby.

—És —replica la Sra. Snagsby, brandant el cap— un misteri espantós.

—Doneta meva —insisteix el Sr. Snagsby amb un to adolorit—, per l'amor de Déu, no em parlis amb aquesta expressió tan amarga i no em miris de manera tan punyent! Et prego i et suplico que no ho facis. Déu meu, estimada, no deus pas creure que jo hauria causat l'autoincineració de ningú?

—No ho sé pas.

Després d'examinar de pressa la seva dissortada situació, el Sr. Snagsby tampoc “no ho sap”. Veritablement no està en disposició de negar haver-hi participat. D'alguna manera —no sap quina— havia participat bastant en un cas misteriós, que podria ser que l'hagués implicat, sense saber-ho, en aquest assumpte. S'eixuga lleugerament el front i panteixa.

—Vida meva —diu el malaurat paperaire—, em podries explicar per què tu, que ets en general tan curiosament circumspecta en la teva conducta, entres en una taverna abans d'esmorzar?

—I tu, per què hi has vingut? —pregunta la Sra. Snagsby.

—Estimada, només per saber els motius de l'accident fatal que ha sofert el venerable individu que s'ha... incinerat —el Sr. Snagsby fa una pausa per evitar un gemec—. Després, a l'hora que et menges el panet francès, t'ho hauria explicat, amor meu.

—Potser sí que ho hauries fet! M'ho expliques tot, Sr. Snagsby.

—Tot... done...?

—M'agradaria —diu la Sra. Snagsby, després de contemplar amb un somriure sinistre la creixent confusió del seu marit— que tornessis a casa amb mi; Sr. Snagsby, crec que estaràs més segur allí que enlloc.

—Amor meu, em fa l'efecte que tens raó, de debò. Quan vulguis ens n'anem.

El Sr. Snagsby fa un cop d'ull pel bar amb consternació, desitja bon dia als Srs. Weelve i Guppy, els ratifica la satisfacció de veure'ls sans i estalvis i acompanya la seva dona, que surt de Sol's Arms. Abans del vespre, el seu dubte de si pot ser responsable d'alguna inconcebible participació en la catàstrofe, que està en boca de tot el veïnat, gairebé es transforma en certesa per l'obstinació de la Sra. Snagsby en aquella manera de clavar-li els ulls. Els seus sofriments mentals són tan grans que fa cabòries de lliurar-se a la justícia i

exigir ésser absolut si és innocent, i ésser castigat amb tot el rigor de la llei si és culpable.

El Sr. Weelve i el Sr. Guppy, després d'haver esmorzat, s'encaminen cap a Lincoln's Inn per passejar una mica per aquella plaça i esbandir dels seus cervells tanta quantitat de llòbregues teranyines com pugui aconseguir una passejadeta.

—Tony, no hi pot haver una ocasió més favorable que l'actual —diu el Sr. Guppy després d'haver recorregut amb escreix els quatre costats de la plaça— per intercanviar uns mots sobre un punt en el qual hem de posar-nos d'acord sense gaire demora.

—Doncs bé, William G., t'ho diré ben clar! —contesta l'altre, mirant-lo amb ulls assassins— Si el punt tracta de conspiracions, no cal ni que et prenguis la molèstia de mencionar-lo. N'he tingut prou d'aquest color, i passo de tenir-ne més. El proper que veurem cremar, o esclatar com un petard, seràs tu.

Aquest hipotètic fenomen resulta tan desagradable per al Sr. Guppy que li tremola la veu, i li diu amb to moralitzant: “Tony, m'havia fet la idea que elsdeveniments pels quals vam passar anit t'haurien allixonat a no personalitzar mai més de la vida.” Sobre això, el Sr. Weelve li respon: “William, m'havia fet la idea que això t'hauria allixonat a no conspirar mai més de la vida.” El Sr. Guppy pregunta: “Qui conspira?” Contesta el Sr. Jobling: “Doncs tu.” Replica el Sr. Guppy: “No. No ho faig.” Replica el Sr. Jobling: “Sí que ho fas.” Replica el Sr. Guppy: “Qui ho diu?” Replica el Sr. Jobling: “Ho dic jo.” Replica el Sr. Guppy: “Oh, de veritat?” Replica el Sr. Jobling: “Sí, i tant que sí!” Com que tots dos s'han acalorat, passegen en silenci durant una estona per refredar l'ànim.

—Tony —diu després el Sr. Guppy—, si haguessis escoltat el teu amic, en comptes de criticar-lo, no aniries tan errat. Però tens un temperament geniüt i no reflexiones. Tony, tu que estàs dotat per naturalesa de tot el que afalaga l'ull...

—Oh! Deixa't estar de fer-me l'article! —atalla en sec el Sr. Weelve tot cridant— Dignes què has de dir!

Considerant que el seu amic està de mal humor i va al gra, el Sr. Guppy només expressa els sentiments més delicats de la seva ànima, mitjançant el to dolgut amb què torna a començar:

—Tony, quan dic que hi ha un punt en el qual cal que ens posem d'acord ben aviat, ho dic completament al marge de qualsevol mena de conspiració, per innocent que sigui. En totes les causes que s'han de jutjar, ja saps que prèviament es decideix, de manera professional quins són els fets que els testimonis han de provar. És desitjable o no és que sapiguem quins fets hem de provar en la instrucció sumària de la mort d'aquest dissortat vell mo... cavaller? —el Sr. Guppy anava a dir mogol, però, ateses les circumstàncies, creu

que cavaller és més adequat.

—Quins fets? Doncs bé, els fets.

—Els fets sobre els quals versarà la instrucció. Són: —el Sr. Guppy els compta amb els dits— què en sabem, dels seus costums; quan el vas veure per darrer cop; com es trobava llavors; què vam descobrir, i com ho vam fer.

—Sí —diu el Sr. Weevle—. Aquests són més o menys els fets.

—Ho vam descobrir, perquè, gràcies al seu excèntric capteniment, et va citar a les dotze de la nit per tal que li desxifressis un cert escrit, tal com havies fet abans més d'un cop, perquè no sabia llegir. Jo havia vingut a passar la vetllada amb tu i em vas cridar, etc. Com que la instrucció sumària versarà només sobre les circumstàncies relatives a la mort del difunt, suposo que estaràs d'acord que no cal explicitar cap més fet.

—No! —contesta el Sr. Weevle— Crec que no cal.

—I no es tracta de cap conspiració, oi? —diu l'ofès Guppy.

—No —contesta l'amic—; si no es tracta de res pitjor, retiro la meva observació.

—Ara, Tony —diu el Sr. Guppy agafant-lo pel braç i prosseguint lentament la passejada—, m'agradaria saber, amistosament, si ja has pensat en els nombrosos avantatges de continuar residint en aquest lloc.

—Què vols dir? —diu en Tony deturant-se.

—Si ja has pensat en els nombrosos avantatges de continuar residint en aquest lloc —repeteix el Sr. Guppy, empenyent-lo un altre cop a caminar.

—A quin lloc? En aquest lloc? —assenyalant en direcció al magatzem de draps i botelles.

El Sr. Guppy fa que sí amb el cap.

—Doncs mira, no em podràs convèncer de cap de les maneres que hi passi cap més nit —diu el Sr. Weelve, fitant-lo amb ulls embogits.

—Ho dius de veritat, Tony?

—Ho dic seriosament! Faig cara de broma? Noto com si hi fos; conec aquesta sensació —diu el Sr. Weelve, amb una esgarripança gens fingida.

—Per tant, si t'he entès, Tony, malgrat tot el que va passar anit, no et fa gens de pes la possibilitat o la probabilitat —perquè cal considerar-la— d'esdevenir sense cap entrebanc propietari de tots aquells efectes, que abans eren d'un vell solitari que sembla no tenir cap parent enlloc, ni la seguretat de poder arribar a descobrir el que realment ell havia aplegat allí? —diu el Sr. Guppy mossegant-se el polze, amb el defici que li causava la frustració.

—Gens ni mica. Tens la barra d'aconsellar a un amic que hi visqui? —cria indignat el Sr. Weelve— Vés-hi tu, a viure-hi!

—Vaja! Jo, Tony! —diu el Sr. Guppy, per apaivagar-lo— Jo mai no hi he viscut, i ara no hi podria aconseguir allotjament; però tu n'hi tens un.

—Hi seràs benvingut —replica el seu amic—, i... uf... el pots considerar casa teva.

—Així, doncs, des d'aquest moment —diu el Sr. Guppy—, si t'he entès bé, Tony, renunciés en realitat i completament a tot?

—Mai en ta vida —contesta en Tony, amb una fermesa del tot convincent— havies dit una veritat tan gran. Hi renuncio!

Mentre conversen per aquest estil arriba a la plaça un fiacre. Al pescant del vehicle, un barret molt alt crida l'atenció del públic. Dins el vehicle, i per tant no visibles per a la multitud, però si per als dos amics, perquè el cotxe s'atura vora seu, hi ha el venerable Sr. Smallweed i la Sra. Smallweed, acompanyats per la seva néta Judy. Aquesta colla arriba amb un aire de presses i nerviosisme; quan baixa aquell alt barret —que corona el Sr. Smallweed, el jove—, el vell Sr. Smallweed treu el cap per la finestra i crida al S. Guppy: “Com anem, senyor! Com anem!”

—Em pregunto què deuen buscar per aquí en Chick i la seva família, a aquestes hores del matí —diu el Sr. Guppy, fent un senyal amb el cap al seu company.

—Benvolgut senyor —exclama l'avi Smallweed—, em podria fer un favor? Serien tan amables, vostè i el seu amic, de dur-me a la taverna de la placeta, mentre en Bart i la seva germana s'enduen la seva àvia? Senyor, voldrà fer aquesta mercè a un ancià?

El Sr. Guppy mira el seu amic, repetint amb to inquisitiu: “La taverna de la placeta?” I es disposen a dur la venerable càrrega a Sol's Arms.

—Aquí té l'import del viatge! —diu el patriarca, fent una violenta ganyota al cotxer, i brandant cap a ell el seu inofensiu puny— Demani'm un penic de més i ens veurem als tribunals. Benvolguts joves, vagin amb compte, si us plau. Permetin-me que els agafi pel coll. Faré el que pugui per no escanyar-los. Ai Senyor! Ai Déu meu! Ai els meus ossos!

Per sort el Sol no és lluny, perquè el Sr. Weelve abans d'haver fet mig camí fa cara de patir un atac. Tanmateix, com que els símptomes no s'agreugen i no van més enllà de proferir alguns esbufecs roncs, producte d'una obstrucció respiratòria, aconpleix la seva part del tragí i el benvolent ancià és dipositat, segons el seu desig, al saló de Sol's Arms.

—Ai Senyor! —balboteja sense alè el Sr. Smallweed, mirant al voltant des de la cadira de braços— Ai Déu meu! Ui els meus ossos, ui l'esquena! Ai, em fa mal tot! Seu, para de ballar i fer cabrioles, cotorra bellugadissa i toixa. Seu!

Aquest insignificant apòstrofe és degut a la propensió de la dissortada anciana, sempre que es troba dreta, d'avançar unes quantes passes, parar-se i fer una reverència als objectes inanimats, acompanyant-se amb un carrisqueig de dents, com en una dansa de bruixes. Probablement té molt a veure amb aquestes exhibicions una dolència nerviosa, com també la

imbecil·litat de la pobra anciana; però en aquesta ocasió actua amb tanta energia davant la cadira amb braços d'estil Windsor que fa parella amb la cadira on seu el Sr. Smallweed, que només es detura quan els seus néts la hi escarxofen. En l'endemig, el seu senyor l'obsequia amb molta loquacitat amb el simpàtic epítet de "gralló cap de truja", que repeteix un sorprenent nombre de vegades.

—Benvolgut senyor —diu després l'avi Smallweed dirigint-se al Sr. Guppy—, aquí hi ha passat una desgràcia. Algú de vostès dos n'ha sentit parlar?

—Sentir-ne parlar, senyor! Si som nosaltres els qui ho hem descobert!

—Ho han descobert. Vostès dos ho han descobert! Bart, ells ho han descobert!

Els dos descobridors es queden mirant el Sr. Smallweed, que els torna el compliment.

—Benvolguts amics —diu gemegant l'avi Smallweed oferint-los les mans—, un milió de gràcies per haver-me estalviat la dolorosa tasca d'identificar les cendres del germà de la Sra. Smallweed.

—Eh? —fa el Sr. Guppy.

—El germà de la Sra. Smallweed, benvolgut amic meu, l'únic parent que tenia. No ens tractàvem, cosa que és lamentable, però ell mai no ho havia volgut. No ens apreciava. Era excèntric, era molt excèntric. A menys que hagi fet testament —cosa gens probable—, obtindrà els certificats d'administració. He vingut per cuidar-me de la propietat; s'ha de segellar, s'ha de protegir. He vingut —repeteix l'avi Smallweed, garfint l'aire en direcció al Sr. Guppy, amb tots els deu dits alhora— per cuidar-me de la propietat.

—Small, crec que —diu entristit el Sr. Guppy— ens hauries d'haver mencionat que aquell ancià era el teu oncle.

—Vosaltres dos éreu tan reservats respecte a ell, que vaig creure que us plauria que jo en fos igualment —contesta aquest gat vell, amb una llüissor secreta als ulls—. A més, no me n'enorgullia.

—I a més a més, no n'havien de fer res, vostès, si ho era o no ho era —diu la Judy amb la mateixa mirada.

—No m'havia vist en sa vida, tot i sabent qui era —observa l'Small—. No sé per què us l'havia de presentar, de debò!

—No, mai no es va relacionar amb nosaltres —rebla l'ancià—, cosa que és lamentable, però he vingut a cuidar-me de la propietat, a examinar els papers i a cuidar-me de la propietat. Farem valer el nostre títol de propietat. És en mans del meu advocat. El Sr. Tulkinghorn, de Lincoln's Inn Fields, aquí a la vora, ha tingut la bondat de fer-me d'avocat; i els puc assegurar que l'herba no creix sota els seus peus. La Sra. Smallweed només tenia un germà, en Krook; no tenia cap parent més llevat d'en Krook, i en Krook cap més llevat de la Sra. Smallweed. Parlo del teu germà, sulfurant escarabat negre, del teu germà que tenia setanta-sis anys.

Al mateix instant, la Sra. Smallweed es posa a garrlar brandant el cap: “Setanta-sis lliures amb set, i set penics! Setanta-sis mil bosses de diners! Setanta-sis centenars de milers de milions de feixos de bitllets!”

—Volen donar-me una gerra de quart⁵? —exclama el seu exasperat marit, mirant inútilment al voltant sense trobar cap projectil al seu abast— Em faran el favor d’una escopidora? Em volen passar alguna cosa dura i contundent per tirar-la-hi. Espècie de bruixa, gata maula, gossa, baladrera sulfurant! En aquest punt el Sr. Smallweed, havent assolit el registre més alt de la seva eloqüència, a manca de res més llança la Judy contra la seva àvia, empenyent, amb totes les forces que pot aplegar aquesta donzelleta verge cap a l’anciana, i després enfonsant-se a la cadira fet un manyoc.

—Si us plau, que algú m’adreci —diu la veu des de l’interior de l’indestriable manyoc on s’ha esfondrat i espernega—. He vingut a cuidar-me de la propietat; adreceu-me i crideu el policia que està de guàrdia a la casa veïna, per donar-li ordres sobre la propietat. El meu advocat vindrà de seguida per protegir la propietat. Deportació o la força per a qualsevol qui toqui la propietat! La... la propietat! La propietat! ...propietat! —va repetint encara com un ressò, mentre els seus obedients néts l’alcen, panteixant, i el posen bé mitjançant l’habitual procés reconstituti de copejar-lo i sacsejar-lo.

El Sr. Weelve i el Sr. Guppy es miren; el primer com qui ha renunciat a tot l’afer; el darrer amb cara de desconcert per haver abrigat, encara, alguna resta d’esperances. Tanmateix, no es pot fer res en contra dels interessos del Sr. Smallweed. El passant del Sr. Tulkinghorn, procedent del seu solemne escó del vestíbul, arriba per notificar al policia que el Sr. Tulkinghorn es fa responsable de l’absoluta validesa del parentiu, i que en el moment i amb el procediment adequats es prendrà possessió dels documents i dels béns. Immediatament s’autoritza que el Sr. Smallweed pugui fer valer els seus drets i, així doncs, és dut a fer una visita de compliment a la casa veïna i a dalt de la desolada habitació de la Srta. Flite, on fa l’efecte d’un horrible ocell de rapinya acabat d’afegir al seu aviari.

L’arribada d’aquest inesperat hereu, quan s’escampa de seguida per la placeta, perllonga els beneficis del Sol i manté el veïnat abrivat. La Sra. Piper i la Sra. Perkins opinen que si realment no hi ha testament serà una desgràcia per al jove, i consideren que, de l’heretat, se li hauria de fer un regal generós. El jove Piper i el jove Perkins, com a membres de la colla incansable que és el terror dels vianants de Chancery Lane, no paren de jugar a desfer-se en cendres darrere la bomba d’aigua i sota l’arcada, on es poden sentir xiscles salvatges i cridòria sobre les seves restes. En Little Swills i la Srta. M. Melvilson entaulen una afable conversa amb els seus parroquians, amb la creença que aquests fets inusuals aplanen les barreres entre professionals i no professionals.

⁵ *Quart* = 1,14 litres.

El Sr. Bogsby anuncia “La popular cançó SA MAJESTAT LA MORT!⁶, amb cors de tots els efectius de la companyia,” com el plat fort musical de la setmana, i fa saber al cartell que “J. B. G. s’ha vist obligat a fer-ho, malgrat una considerable despesa extra, a causa del desig generalment expressat al bar per una gran quantitat de persones respectables, i per retre homenatge a un trist esdeveniment recent que ha suscitat molta sensació”. Hi ha una qüestió relacionada amb el difunt que inquieta especialment la gent; això és, si cal guardar les aparences i utilitzar un taüt de mida normal, perquè hi ha ben poca cosa per posar-hi. Quan, en el transcurs del dia, el director de pompes fúnebres afirma, a la barra del Sol, que havia rebut ordres de construir-ne un de sis peus⁷, s’alleuja la inquietud general i es considera que la conducta del Sr. Smallweed l’honorava.

Fora de la placeta, i a gran distància, també hi ha molt d’enrenou; científics i filòsofs vénen a investigar, els cotxes deixen al xamfrà metges que vénen amb el mateix propòsit, i les converses erudites sobre gasos inflamables i hidrogen fosforat abunden més del que el veïnat s’hauria pogut imaginar. Algunes d’aquestes autoritats –és clar, les més sàvies– sostenen amb indignació que el difunt no tenia cap motiu per morir de la manera esmentada i, malgrat que unes altres autoritats recorden una instrucció sumària amb proves de tals decessos consignada al sisè volum de les Actes Filosòfiques⁸; i també un llibre, no pas del tot desconegut sobre jurisprudència mèdica anglesa; i així mateix el cas de la comtessa italiana Cornelia Baudi, explicat detalladament per un tal Bianchini, prebendat de Verona, autor de més d’un llibre erudit i que durant la seva època alguna vegada es digué que era una llumenera; i també el testimoni dels Messrs. Foderé i Mere, dos francesos carregosos que s’havien dedicat a estudiar el tema; i a més el testimoni confirmatori de Monsieur Le Cat, cèlebre cirurgià francès de l’any de la picor, que va cometre la incorrecció de viure en una casa on s’esdevingué un cas semblant i, ultra això, escriure’n un informe... encara consideren totalment injustificada i personalment repugnant la recent obstinació d’en Krook de deixar el món per un camí tan poc fressat. El veïnat, com menys entén tot això, més li agrada i més ho celebra amb les existències del negoci de Sol’s Arms. Després arriba l’artista d’un diari il·lustrat, proveït de figures i fons prèviament dibuixats, aptes per a qualsevol situació, des d’un naufragi a la costa de Cornualles a una desfilada per Hyde Park, o una assemblea a Manchester; i de seguida, des de la mateixa habitació de la Sra. Perkins, famosa per sempre més, plasma al seu bloc la casa del Sr. Krook a grandària natural, de fet considerablement més gran, fins a convertir-la en un veritable temple. De la mateixa manera, després d’haver-se-li permès fer una ullada des de la porta a l’estança fatal, reproduïx aquesta cambra com si fos de

⁶ Lletra de *Barry Cornwall*: Brian Walter Procter. Dickens tenia molt bona relació amb la família Procter. La filla de B. W. Procter, Adelaide, col·laborava al *Household Words*.

⁷ 1,83 metres.

⁸ *Philosophical Transactions*: publicat per la Royal Society of London for Improving Natural Knowledge des de 1665.

tres quarts de milla de llargada i cinquanta iardes d'alçada⁹, fet que plau molt al veïnat. Mentrestant, els dos cavallers abans esmentats entren a totes les cases i en surten corrents i assisteixen a les controvèrsies filosòfiques –no paren quiets, però paren l'orella a tot arreu–, i acaben sempre encauats al saló de Sol's Arms on escriuen sobre paper ceba amb les seves insaciabls plometes.

Per últim arriba el jutge i la instrucció sumària, igual que en el cas anterior, excepte que el jutge té més cura del cas per tractar-se d'un de poc habitual, i explica als cavallers del jurat, en un apart, que “la casa veïna sembla ser força dissortada, cavallers, una casa malastrada; tanmateix, de vegades ens hi trobem, i es tracta de misteris que no ens podem explicar!” Després entra en escena el taüt de sis peus i causa l'admiració general.

En tots aquests tràmits, el Sr. Guppy hi té un paper tan insignificant, excepte quan dóna testimoni, que com qualsevol individu privat se'l fa fora i només pot sotjar la casa misteriosa des de l'exterior, on sofreix la mortificació de contemplar com el Sr. Smallweed tanca la porta amb forrellat, i l'amargor de saber-se'n exclòs. Però abans que aquests tràmits concloguin, és a dir, el vespre posterior a la catàstrofe, el Sr. Guppy té alguna cosa a dir, i l'ha de dir a Lady Dedlock.

Per aquest motiu, amb l'ànima als peus i amb un vergonyós sentiment de culpabilitat al damunt, causats per l'horror i la vetlla que ha passat enclaustrat a Sol's Arms, el jove anomenat Guppy, pels volts de les set del vespre, fa acte de presència a la mansió de la ciutat i sol·licita veure sa senyoria. El mercuri li replica que és a punt de sortir a sopar fora; no ha vist el carruatge vora el portal? Sí, ha vist el carruatge vora el portal, però, així i tot, ha de veure Milady.

El mercuri està disposat, com confessarà de seguida a un col·lega seu de servei, “a heure-se-les amb el jove”; però les instruccions són clares. Per tant, a contracor, creu que ha de fer pujar el jove a dalt a la biblioteca. Mentre el va a anunciar, deixa el noi en una sala espaiosa, no gaire il·luminada.

El Sr. Guppy mira a tot arreu de la penombra, descobrint pertot una mena de pilot de brases blanquinoses de carbó o fusta. De sobte percep una fregadissa. És...? No, no és un fantasma; al contrari, una bellesa de carn i ossos, esplèndidament abillada.

—Li prego que em disculpi, senyoria –balbujeja el Sr. Guppy molt abatut—. És un moment inoportú...

—Ja li vaig dir que podia venir a qualsevol hora –ella s'asseu i el mira fixament als ulls, com en la darrera ocasió.

—Gràcies, senyoria. Sa senyoria és molt amable.

—Pot seure –el seu to no és gens amable.

—No sé, senyoria, si paga la pena que m'assegui i l'entretengui, perquè... no he aconseguit les cartes que li vaig mencionar quan vaig tenir

⁹ 1.207 metres de llargada i 45,72 metres d'alçada.

l'honor de ser rebut per sa senyoria.

—Ha vingut per dir-me només això?

—Només per dir-li això, senyoria. —El Sr. Guppy, a més de sentir-se deprimit, decebut i incòmode, es troba amb un altre desavantatge a causa de la bellesa i magnificència de la seva aparença. Ella sap perfectament l'efecte que causa a tothom; l'ha estudiada massa bé per desaprofitar-ne una engruna. Mentre ella el mira tan fixament i amb tanta fredor, ell és conscient no sols que ha perdut el fil de la més mínima comprensió de l'autèntica trama dels seus pensaments, sinó que també es va trobant, com ja n'estava, cada moment més i més allunyat d'ella.

És evident que ella no dirà res. Ho ha de fer ell.

—En poques paraules, senyoria —diu el Sr. Guppy, amb l'aspecte d'un pobre lladregot penedit—, la persona que m'havia de proporcionar les cartes ha tingut un final inesperat, i... —S'atura, i Milady acaba la frase:

—I les cartes s'han destruït amb la persona?

El Sr. Guppy, si pogués, diria que no... però és incapaç de mentir.

—Crec que sí, senyoria.

Si pogués veure ara un indici, per lleu que sigui, d'alleujament a la seva cara! Però no, no podria veure tal cosa, ni en el cas que el seu aspecte desafiant no el deixés clarament fora de lloc, ni si no estigués mirant més enllà i per l'entorn.

Barboteja una excusa o dues maldestres pel seu fracàs.

—Això és tot el que m'ha de dir? —pregunta Lady Dedlock, després d'haver-lo escoltat del tot, o tan clarament del tot com permetia el seu trabuqueig.

El Sr. Guppy creu que això és tot.

—Asseguri's ben bé que no desitja dir-me res més; aquesta serà la darrera oportunitat de què disposarà.

El Sr. Guppy n'està segur del tot. I, de moment, no té aquest desig, de cap de les maneres.

—Prou. Estalviï's les excuses. Bona nit! —i crida el mercuri perquè acompanyi fora el jove anomenat Guppy.

Però en aquest mateix moment resulta que a la casa hi ha un vell anomenat Tulkinghorn. I aquest vell, que venia amb passos silenciosos cap a la biblioteca, tot just ara fa girar la maneta de la porta... hi entra... i es troba cara a cara amb el noi que surt de la cambra.

Un esguard entre el vell i la dama; per un instant la cortineta que sempre és abaixada s'enlaira. La sospita, frisa i punyent, fa acte de presència. Un altre instant; un altre cop tancada.

—Li demano que em perdoni, Lady Dedlock. Li demano mil perdons. És tan poc freqüent trobar-la aquí en aquestes hores. He suposat que no hi havia ningú a la cambra. Li demano que em perdoni!

—Esperi's! —replica amb indiferència— Quedi's aquí, si us plau. Me'n vaig a sopar fora. No he de dir res més a aquest jove!

El noi, força desconcertat, fa una reverència i, quan surt, desitja servilment que el Sr. Tulkinghorn dels Fields es trobi bé.

—Sí, sí? —diu l'advocat, mirant-lo per sota les corrugades celles, malgrat que no li calgui tornar-se'l a mirar, i tant que no— De Kenge i Carboy, oi?

—Kenge i Carboy, Sr. Tulkinghorn. Em dic Guppy, senyor.

—Efectivament. Doncs, gràcies, Sr. Guppy, em trobo molt bé!

—M'alegra saber-ho, senyor. Pel bé de la professió, mai no s'hi trobarà massa, senyor.

—Gràcies, Sr. Guppy!

El Sr. Guppy es fa fonedís. El Sr. Tulkinghorn, que amb la seva vestimenta negra, deslluïda i passada de moda contrasta tant amb l'esplendor de Lady Dedlock, li ofereix la mà per baixar l'escalinata fins al carruatge. De tornada, s'acarona el mentó i durant tot el vespre se'l torna a acariciar sovint.

Capítol 34

Una Volta de Caragol

—A veure, això què ve a ser? Un cartutx de fogueig o una bala? És una fagonada o un tret?

L'objecte de les especulacions del veterà és una carta oberta que sembla haver-lo deixat profundament perplex. L'allunya tot el que li permeten els braços i la mira, se l'acosta, l'agafa amb la mà dreta, l'agafa amb la mà esquerra, la llegeix tombant el cap a un cantó, la llegeix tombant el cap a un altre cantó, corruga les celles, les apuja, però no arriba a treure'n l'aigua clara. L'allisa damunt la taula amb el palmell forçut i passeja cavil·lós amunt i avall de la galeria: de tant en tant s'hi planta al davant per afrontar-la amb uns altres ulls. Tampoc no li serveix. “És un cartutx de fogueig” —rumia encara— “o una bala?”

En Phil Squod, amb l'ajuda d'un pinzell i un pot de pintura, es dedica, a l'altra punta, a emblanquinar les dianes xiulant suaument, a ritme marcial i viu i amb estil de xaranga, que cal que torni i tornarà novament a buscar la noia que va deixar¹⁰.

—Phil! —crida el soldat fent un gest.

En Phil hi va de la manera habitual, primer caminant de gairell com si anés a qualsevol altre lloc i després corrent cap al seu comandant com si carregués a baioneta calada. Damunt la seva cara bruta es destaquen algunes esquitxades de blanc, i es grata l'única cella amb el mànec del pinzell.

—Atenció, Phil! Escolta això.

—A poc a poc, comandant, a poc a poc.

—“Senyor. Permeti'm que li recordi —malgrat que, com vostè sap, no tinc cap obligació legal de fer-ho— que el pagaré a dos mesos vista lliurat i acceptat per vostè i avalat pel Sr. Matthew Bagnet, per l'import de noranta-set lliures, quatre xílings i nou penics, venç demà, data en la qual es dignarà de satisfer-lo contra la seva presentació. A la seva disposició, JOSHUA SMALLWEED.” Què en penses, d'això, Phil?

—Res de bo, amo.

—Per què?

—Crec —contesta en Phil, després de meditar resseguint una arruga del front amb el mànec del pinzell— que quan es reclamen diners sempre comporta conseqüències insidioses.

—Fixa't, Phil —diu el soldat assegut a la taula—, que des del començament fins ara, entre interessos i una cosa i una altra, he pagat, diria, el deute original i gairebé la meitat més.

¹⁰ *The girl I left behind me*, cançó anglesa que data del segle XVII.

En Phil, retrocedint de gairell una passa o dues, deixa entreveure, fent una ganyota indescriptible amb el rostre crispat, que no creu que per aquesta circumstància la transacció ofereixi millors perspectives.

—I a més, Phil, fixa-t’hi —diu el soldat, deixant de banda les seves conclusions prematures i brandant la mà—, sempre s’havia donat entenent que aquest pagaré era dels que s’anomenen renovables. I s’ha renovat qui-sap-lo. Ara, què me’n dius?

—Dic que crec que el qui-sap-lo al final s’ha acabat.

—De veritat? Hum! Sóc de la teva mateixa opinió.

—En Joshua Smallweed és aquell que van dur aquí amb una cadira?

—El mateix.

—Amo —diu en Phil, amb posat molt seriós—, es comporta com una sangonera, actua com un caragol de banc, és tortuós com una serp i té pinces de llagosta.

Després d’haver expressat emfàticament els seus sentiments, i d’esperar una mica per assegurar-se que no se li demana cap més aclariment, el Sr. Squod torna, amb les seves sèries usuals de moviments, a la feina de les dianes, i dóna entenent enèrgicament, pel procediment musical d’abans, que ha de tornar i tornarà a buscar aquella noia ideal. En George, després de plegar la carta, es dirigeix cap allí.

—Comandant, hi ha un sistema —diu en Phil, mirant-lo amb murrieria— per arranjar això.

—Pagar els diners, oi? M’agradaria poder-ho fer.

—No —diu en Phil brandant el cap—, amo, no; no tan dolent com aquest. Hi ha un sistema —traçant una giragonsa força artística amb el pinzell— que ara mateix faig.

—Emblanquinar¹¹?

En Phil fa que sí, amb el cap.

—Aquesta sí que és bona! Saps què els passaria, llavors, als Bagnets? Saps que s’arruïnarien per saldar el compte pendent? Ets tot un cas —diu el soldat, mirant-se’l de cap a peus amb no poca indignació—, per Déu que ho ets, Phil!

En Phil, amb un genoll recolzat davant la diana, sense deixar de fer moltes passades de pinzell al·legòriques i afinar amb el polze l’emblanquinat de la vora de tot el cercle, es disposa a al·legar sincerament que s’havia oblidat de la responsabilitat dels Bagnet i que en cap cas no gosaria ofendre ni un pèl cap dels membres d’aquella respectable família, quan es perceben passos al corredor de fora i senten una veu alegre que pregunta si hi ha en George. En Phil, mirant l’amo, s’alça coixejant i diu: “Sra. Bagnet, aquí té l’amo! Aquí el té!” I la companya en persona fa acte de presència escortada pel Sr. Bagnet.

¹¹ *Whitewashing*, fig.: quedar net de deutes després d’un procés per insolvència.

Sigui l'estació de l'any que sigui, la companya mai no es presenta amb vestit de carrer sense dur al damunt una capa de roba grisa, basta i molt usada, però molt neta i molt apreciada pel Sr. Bagnet per haver fet el viatge de tornada a Europa des de l'altra punta del globus en companyia de la Sra. Bagnet, i un paraigua. Aquest darrer accessori fidel també forma, invariablement, part de l'abillament de la Sra. Bagnet sempre que surt de casa. Mai no ha tingut un color definit, i per mànec disposa d'un ganxo de fusta rugosa amb un objecte metàl·lic incrustat a la proa o bec, que sembla una miniatura de finestrella sobre un portal, o un dels vidres ovalats d'unes ulleres, però aquest objecte ornamental no té la decidida voluntat de mantenir-se ferm, com es podria esperar d'un article vinculat tant de temps amb l'exèrcit britànic. El paraigua de la companya té propensió a eixamplar-se per la cintura i sembla que necessitaria una cotilla, aspecte degut probablement a haver servit durant una pila d'anys a casa d'armari i de viatge com a motxilla. Mai no l'obre, perquè té una confiança provada en la seva capa, que és proveïda d'una caputxa espaiosa, sinó que, generalment, utilitza aquest instrument com a pal amb el qual assenyala al mercat els talls de carn o els manats de verdura, o bé per cridar l'atenció d'algun venedor amb un copet amigable. Tampoc no surt mai sense la cistella de la compra, que és una mena de pou de vímet amb dues tapadores abatibles. Acompanyada, doncs, per aquests fidels camarades, amb el seu rostre colrat i franc sorgint alegrement del seu rústic barret de palla, la Sra. Bagnet, radiant i fresca com una rosa, acaba d'arribar a la Galeria de Tir d'en George.

—Bé, George, amic meu —diu ella—, com anem aquest matí assolat?

Després de fer-li una encaixada amigable, la Sra. Bagnet fa una inspiració profunda, a causa de la passejada, i s'asseu per gaudir d'un descans. Com que té la capacitat de descansar sense problemes en qualsevol lloc, que va anar forjant damunt dels vagons de mercaderies i en posicions semblants, s'enfila en un banc tosc, es deslliga les cintes del barret, se'l tira enrere, encreua els braços i sembla trobar-s'hi molt confortable.

En l'endemig, el Sr. Bagnet ha fet una encaixada amb el seu antic camarada i amb en Phil, a qui la Sra. Bagnet també ofereix una inclinació de cap benhumorada i un somriure.

—Ja ho veu, George —diu amb empenta la Sra. Bagnet—, aquí ens té a en Lignum i a mi —sovint es refereix al seu marit amb aquest apel·latiu, en lloc de, com pot suposar-se, Lignum Vitae¹², que havia estat el seu sobrenom al regiment on es conegueren per primer cop, i que fa referència a la duresa i resistència extremes de la seva constitució—, hem vingut només a fer una ullada i a deixar-ho tot arranjat, com sempre, respecte d'aquell aval. George, dóna-li el nou pagaré que s'ha de signar i el signarà com tot un home.

¹² Fusta vital: una fusta, de les més dures, denses i resistents, que s'obté del guaiac, un arbre de la família de les zigofil·làcies.

—Avui al matí els hauria vingut a veure —observa en George a contracor.

—Exacte, ens havíem imaginat que vindria avui al matí, però hem sortit aviat, hem deixat que fos en Woolwich, un model de criatura, qui tingués cura de les seves germanes, i hem vingut, com pot veure! Fa temps que en Lignum viu molt enclaustrat i fa molt poc exercici, i una passejada li va bé. Però, què li passa, George? —pregunta la Sra. Bagnet, deixant de banda el seu to engrescador— No fa bona cara.

—No faig gaire bona cara —contesta el soldat—,estic una mica empipat, Sra. Bagnet.

La seva mirada aguda i penetrant copsa de seguida la veritat. “George!”, diu la Sra. Bagnet, alçant l’índex: “No em digui que n’ha passada alguna amb l’aval d’en Lignum! Això no, George, pensi en les criatures!”

El veterà la mira amb cara de preocupació.

—George —diu la Sra. Bagnet, utilitzant els dos braços per emfasitzar i picant de tant en tant amb les mans obertes damunt els genolls—. Si ha permès que en passés alguna amb l’aval d’en Lignum, si l’ha implicat en aquest afer, i si ens posa en perill d’embargament... i veig a la seva cara, George, embargament, com si ho dugués escrit... ha comès una acció vergonyosa i ens ha decebut cruelment. Li ho repeteixo: cruelment, George. Ve-t’ho aquí!

El Sr. Bagnet, altrament tan immòbil com una bomba d’aigua o bé el pal d’un fanal, es posa la manassa dreta damunt la calba, com per protegir-se de l’arruixada d’una dutxa, i mira molt intranquil la Sra. Bagnet.

—George, em deixa parada! George, m’avergonyeixo de vostè! George, mai no m’hauria cregut que faria tal cosa! Sempre l’havia considerat una pedra que rodola i no aplega molsa¹³, però no m’hauria imaginat mai que es volgués endur la mica de molsa que era el jaç d’en Bagnet i les criatures. Sap prou bé que és un company molt sofert i molt complidor. Sap prou bé com són la Quebec, la Malta i en Woolwich: mai no em va passar pel cap que tingués, que pogués tenir el coratge de pagar-nos d’aquesta manera. Ai George! —la Sra. Bagnet recull la capa, amb un gest molt propi, per eixugar-s’hi els ulls— Com ha pogut fer-ho?

Quan para, el Sr. Bagnet es treu la mà del cap com si l’arruixada s’hagués acabat i mira desconsoladament el Sr. George; que s’ha quedat blanc i mira entristit la capa grisa i el barret de palla.

—Mat —diu el soldat, adreçant-se a ell amb veu submissa, però mirant encara la seva dona—, em sap greu que t’ho prenguis tan a la valenta, perquè confio de debò que no serà tan terrible com sembla. És veritat que avui al matí he rebut aquesta carta —es posa a llegir-la en veu alta—, però espero que encara es pugui arranjar. Quant a la pedra que rodola, doncs és veritat el que

¹³ Recull la dita: ‘*Rolling stone gathers no moss*’, que ve a significar que els rodamons no fan fortuna.

dius, sóc una pedra que rodola, i puc assegurar que no he rodolat mai pel camí d'algú altre per treure'n gens de profit. Tot i això, per un rodamón i un camarada de tota la vida, és impossible apreciar la teva dona i la teva família més del que els aprecio jo, i confio, Mat, que em jutjaràs amb tota la indulgència de què ets capaç. No pensis que t'he amagat res. He rebut aquesta carta fa menys d'un quart d'hora.

—Companya —murmura el Sr. Bagnet, després d'un curt silenci—, vols donar-li la meva opinió?

—Oh! Per què no es va casar —contesta la Sra. Bagnet mig plorant i mig rient— amb la vídua de Joe Pouch a Nord-amèrica? Llavors no s'hauria vist embolicat en aquests problemes.

—La companya —diu el Sr. Bagnet— té tota la raó, per què no ho vas fer?

—Bé, espero que ara mateix tingui un marit millor —contesta el soldat—. En tot cas, el dia d'avui sóc aquí, sense haver-me casat amb la vídua de Joe Puch. Què voleu que hi faci? Mireu tot el que tinc al voltant. No em pertany; és vostre. Digueu-ho i m'ho vendré absolutament tot. Si hagués cregut que podria aconseguir la quantitat que necessitava, fa molt de temps que ho hauria venut tot. No et pensis que us deixaré plantats a vosaltres o la vostra família, Mat. Abans em vendria jo. Sols desitjaria —diu el soldat picant-se el pit amb menyspreu— conèixer algú que volgués comprar aquest tros de fardot de segona mà.

—Companya —murmura el Sr. Bagnet—, digues-li una mica més el que en penso.

—George —diu la companya—, sospesant-ho tot, no se'l pot culpar d'una altra cosa sinó d'haver-se posat en aquest negoci sense tenir-ne els mitjans.

—Això va ser el que vaig fer —observa el soldat penedit, brandant el cap—. Culpa meva, ho sé!

—Silenci, la companya —diu el Sr. Bagnet— té raó... tal com ha expressat la meva opinió —diu el Sr. Bagnet—. Escolta'm!

—Això fou, perquè, comptat i debatut, no havia d'haver demanat un aval, i no havia d'haver-lo aconseguit. Però el que està fet, no es pot desfer. Per la nostra part sempre el considerarem una persona honorable i honrada, si bé una mica inconstant. D'una altra banda, pot admetre que és molt natural que passem ànsia, amb un assumpte com aquest penjant damunt dels nostres caps. Per tant, George, perdoni i oblidi-ho tot plegat. Vinga! Perdoni i oblidi-ho tot!

La Sra. Bagnet li dona una de les seves mans amb franquesa, i l'altra al seu marit; el Sr. George en dona una a cadascun d'ells, i les reté mentre parla.

—Us asseguro, de debò, que faré qualsevol cosa que sigui al meu abast per deslliurar-vos del vostre compromís. Però tot el que era capaç

d'arreplegar durant dos mesos, em permetia només prorrogar-lo. En Phil i jo hem dut aquí una vida senzilla. Però la Galeria no ens ha reportat, ni de bon tros, el que n'esperàvem, no és... ras i curt, no és la seca. Em vaig equivocar llogant-la? Doncs així va ser. Però d'alguna manera em vaig sentir atret a fer aquest pas, pensava que em podria estabilitzar i prosperar. Vau ser tolerants amb les meves esperances i us n'estic molt agraït, i m'avergonyeixo molt de mi mateix, paraula d'honor –amb aquests mots de conclusió, en George fa una encaixada a cadascuna de les mans que retenia, les deixa anar i fa una passa o dues enrere amb el pit inflat i posat ferm, com si hagués fet la confessió final, i hagués de ser immediatament afusellat amb tots els honors militars.

—George, escolta'm –diu el Sr. Bagnet, mirant la seva dona—. Companya, continua.

El Sr. Bagnet, que es fa sentir d'aquesta manera tan peculiar, tan sols observa que s'ha de complimentar la carta sense cap dilació; que és aconsellable que en George i ell vagin a veure immediatament el Sr. Smallweed en persona; i que l'objectiu principal és que el Sr. Bagnet se'n salvi i quedi fora de perill, perquè no disposa de diners. El Sr. George, que hi està completament d'acord, es posa el barret i es prepara per avançar amb el Sr. Bagnet cap al camp enemic.

—No faci cas dels mots temperamentals d'una dona –diu la Sra. Bagnet, copejant-li l'espatlla—. Li confio el meu estimat Lignum, i espero que el salvi d'aquesta.

El veterà li replica que ha estat molt amable i que salvarà en Lignum sigui com sigui. Llavors la Sra. Bagnet, amb els ulls un altre cop eixorivits, amb la seva capa, la cistella i el paraigua, se'n va cap a casa a trobar la resta de la família, i els camarades surten a bon pas amb l'esperançadora missió d'entendre el Sr. Smallweed.

Es podria posar raonablement en dubte que hom pogués trobar a Anglaterra dues persones menys adequades que el Sr. George i en Matthew Bagnet per negociar satisfactòriament amb el Sr. Smallweed. Malgrat el seu aire marcial, espatlles amples i quadrades i petja forta, són també, al mateix temps, dues criatures del tot senzilles i inexpertes en qualsevol dels negocis dels males herbes¹⁴ del món. Mentre avancen amb molta formalitat pels carrers cap a la zona de Mount Pleasant, el Sr. Bagnet, observant que el seu company està capficat, considera un deure d'amic fer referència als rampells recents de la seva dona.

—George, ja coneixes la companya, és dolça i suau com la llet. Però toca-li els fills, o a mi mateix, i s'encén com la pólvora.

—Això l'honora, Mat!

—George –diu el Sr. Bagnet, Mat, mirant endavant—, la companya no fa mai res que no l'honori. Més o menys. No li ho dic mai. Cal mantenir la disciplina.

¹⁴ Smallweedy.

—Val el que pesa en or —contesta el veterà.

—En or? Escolta'm: la companya pesa cent setanta-quatre lliures¹⁵. Canviaria aquest pes, del metall que sigui, per la companya? No. Per què, no? Perquè el metall de la companya és molt més valuós que no pas el més valuós dels metalls, i tota ella és pur metall!

—Tens raó, Mat!

—Quan em va conquerir i va acceptar l'anell, es va enrolar amb mi i les criatures de cap a peus, de per vida. És tan addicta —diu el Sr. Bagnet— i fidel als seus colors que, si ens toquen amb un dit, s'hi regira i s'alça en armes. Si algun cop la companya dispara totes les seves bateries, complint el seu deure, disculpa-la, George. És lleial!

—Oh, i tant, que Déu la beneixi, Mat! —contesta el veterà— Per aquest fet mereix la meva màxima consideració!

—Tens raó! —diu el Sr. Bagnet amb l'entusiasme més càlid, però sense relaxar la rigidesa d'un sol muscle— Posa-la tan amunt com el penyal de Gibraltar i encara et quedaràs curt dels seus mereixements. Però no ho reconec mai, davant seu. Cal mantenir la disciplina.

Aquestes lloances els duen fins a Mount Pleasant, a casa del patriarca Smallweed. La sempiterna Judy obre la porta i, després d'haver-los contemplat de cap a peus sense gaire benevolència, sinó més aviat amb un somriure sorneguer i maliciós, els deixa allí plantats mentre va a consultar l'oracle si poden passar. Es pot deduir que l'oracle ha donat el seu consentiment, pel fet que torna dient amb llavis de mel “que poden passar si ho desitgen”. Gràcies a aquest privilegi hi entren i es troben el Sr. Smallweed amb els peus dins el calaix de la seva cadira, com si prengué un pediluvi de papers, i la Sra. Smallweed tapada pel coixí com un ocell, perquè no canti.

—Estimat amic meu —diu l'avi Smallweed, estenent els braços escarransits i afectuosos—. Com va? Com va? Qui és el nostre amic, estimat amic meu?

—Doncs aquest senyor —contesta en George, incapaç, de moment, de mostrar-se gaire conciliador—, sap, és en Matthew Bagnet, que em va afavorir en aquest negoci que tinc amb vostè.

—Oh! El Sr. Bagnet? I tant!

L'ancià l'aguaita per sota la mà.

—Espero que estigui bé, Sr. Bagnet. Un bon home, Sr. George! Aire marcial, senyor!

Com que no els han ofert cadires, el Sr. George n'avança una per al Sr. Bagnet i una altra per a ell. S'asseuen; el Sr. Bagnet ho fa com si no pogués doblegar-se per cap més lloc tret dels malucs.

—Judy —diu l'avi Smallweed—, porta la pipa.

—Doncs no sé si cal —atalla el Sr. George— que la noia es prengui

¹⁵ 12 stones six: 174 pounds: aproximadament setanta-nou quilos.

la molèstia: si he de dir-li la veritat, avui no tinc gaires ganes de fumar.

—No en té? —replica el vell— Judy, porta la pipa.

—El fet és, Sr. Smallweed —prosegueix el Sr. George—, que tinc una mica de mal de cap. Em sembla que el seu amic de la City n’ha fet de les seves.

—Oh no, Déu meu! —diu l’avi Smallweed— Ell mai no ho fa, això!

—No? Bé, em plau sentir-ho, perquè havia pensat que ho podia estar fent. Parlo d’això, sap. D’aquesta carta.

El patriarca Smallweed reconeix la carta i somriu amb molt mala intenció.

—Què significa? —pregunta el Sr. George.

—Judy —diu el vell—, has trobat la pipa? Dóna-me-la. Deia què significa, estimat amic?

—Sí! Apa, vinga, vinga, ho sap, Sr. Smallweed —insisteix el soldat, esforçant-se a parlar-li amb el to més afable i confidencial que li és possible, amb la carta en una mà i reposant les marcades articulacions de l’altra damunt la cuixa—, entre nosaltres ha circulat una bona pila de diners, ara som cara a cara i tots dos sabem prou bé que sempre ens hem entès. Estic disposat a fer el que he acostumat a fer sempre i a tirar endavant aquest assumpte. Fins ara no havia rebut mai una carta seva amb aquests termes, i la d’avui al matí m’ha deixat una mica amoïnada, per això aquí tenim el meu amic Matthew Bagnet que, sap, no disposa dels diners...

—Jo no ho sé, sap —diu el vell amb tota tranquil·litat.

—Com, ma... leït sia... ostres, volia... li ho he dit, oi?

—Oh, sí, m’ho ha dit —contesta l’avi Smallweed—. Però jo no ho sé.

—Bé! —diu el veterà, empassant-se la ràbia— Jo sí que ho sé.

El Sr. Smallweed replica amb molt bon humor: “Ah! Això és una cosa molt diferent!” I afegeix: “Però no importa, tant sí com no, la situació del Sr. Bagnet és la mateixa.”

El pobre George fa un gran esforç per arranjar l’assumpte agradablement i guanyar-se la benevolència del Sr. Smallweed, seguint-li el corrent.

—Això és exactament el que volia dir. Com vostè diu, Sr. Smallweed, aquí tenim en Matthew Bagnet, susceptible de quedar entrampat tant sí com no. Bé, sap, això fa que la seva bona senyora estigui molt intranquil·la, i jo també, perquè, si bé jo sóc una mena de baliga-balaga inútil i acostumat a rebre més cops que no carícies, ell, en canvi, és un home casolà i treballador, se’n fa càrrec? A veure, Sr. Smallweed —diu el soldat, que va guanyant confiança a mesura que continua negociant amb el seu mètode militar—, com que vostè i jo d’alguna manera som prou bons amics, tinc tota la seguretat que puc demanar-li que deixi absolutament al marge el meu amic Bagnet.

—Ai Senyor, vostè és massa modest. Pot demanar-me qualsevol cosa —avui, el patriarca Smallweed es mostra descomunament faceciós.

—Vol dir que vostè la pot refusar, oi? O potser no pas vostè, sinó el seu amic de la City? Ha, ha, ha!

—Ha, ha, ha! —el Sr. Smallweed fa d'eco amb tanta intensitat i amb uns ulls tan virescents, que l'habitual seriositat del Sr. Bagnet, tot contemplant aquest home venerable, s'agreuja molt.

—Vinga va! —diu en George amb optimisme— Em plau veure que ens ho prenem amb humor, perquè m'agradaria arranjar-ho benhumoradament. Aquí ens té, el meu amic Bagnet i jo. Amb el seu permís, Sr. Smallweed, enllestirem aquest assumpte, sobre la marxa, de la manera habitual. I només que expliqui al Sr. Bagnet quin és el nostre tracte, li traurà del cap totes les cabòries i les de la seva família.

Llavors algun fantasma planyívol xiscla amb to burleta: “Valga'm Déu! Oh!” Excepte que hagi estat, és clar, l'entremaliada Judy, la qual, quan els visitants alarmats miren al voltant, resta callada, però la seva barbeta s'acabava d'estireganyar amb to de burla i menyspreu. El Sr. Bagnet es posa encara més seriós.

—Però tenia entès, Sr. George, que m'havia preguntat —ara parla el vell Smallweed, que tota aquesta estona ha romàs amb la pipa a la mà—, tenia entès que m'havia preguntat què significava la carta?

—I tant que sí, li ho he preguntat —contesta el veterà amb mà esquerra—, però no m'importa gaire saber-ho, si tot marxa bé i a gust de tothom.

El Sr. Smallweed, apuntant al cap del veterà, erra premeditadament el tret i la pipa cau a terra i es fa miques.

—Això és el que significa, estimat amic meu. L'esclafaré. L'esbocinaré. El farà pols. Vagi-se'n a l'infern!

Els dos amics s'alcen i es miren. Ara la seriositat del Sr. Bagnet ha atès la cota màxima.

—Vagi-se'n a l'infern! —repeteix el vell— No em caldrà suportar més les seves pipes ni les seves bravates. Com? Que a més a més és un dragó independent? Vagi a veure el meu advocat —ja sap on, ja hi ha estat— i demostrin-li ara la seva independència, faci'm el favor. Vinga, estimat amic meu, en té l'oportunitat. Obre la porta del carrer, Judy, fes fora aquests fatxendes! Demana ajuda, si no se'n van. Fes-los fora!

Crida tan fort, que el Sr. Bagnet empenyent el seu camarada per l'espatlla, abans que es pugui recobrar de l'estupefacció, se l'enduu fora, i d'immediat la Judy triomfalment tanca de cop la porta del carrer. El Sr. George, del tot confós, es queda un moment mirant el picaporta. El Sr. Bagnet, en un complet abisme de seriositat, camina amunt i avall, com un sentinella, davant la petita finestra de la sala i mira a dins cada cop que hi passa, aparentment donant voltes a alguna cosa que li ronda pel cap.

—Apa, Mat! —diu el Sr. George, després d’haver-se recuperat—, hem d’anar a veure què passa amb l’advocat. Què me’n dius ara, d’aquest bergant?

El Sr. Bagnet s’atura i, fent una ullada de comiat a la sala, replica amb una estrebada de cap dirigida al seu interior: “Si la meva companya hi hagués estat... jo li hauria cantat les quaranta!” Després d’haver-se alliberat, d’aquesta manera, de les cavil·lacions, agafa el pas i marxa decidit, colze a colze, amb el seu camarada.

Quan es presenten a Lincoln Inn Fields, el Sr. Tulkinghorn està ocupat i no els pot rebre. No desitja veure’ls de cap de les maneres, perquè quan ja han esperat una hora sencera i el passant aprofita l’ocasió per mencionar-ho reclamat pel so de la campaneta, torna amb el missatge gens encoratjador que el Sr. Tulkinghorn no té res a dir-los i que serà millor que no s’esperin. Tanmateix, s’esperen amb la perseverança de l’estratègia militar; per fi, la campaneta torna a sonar i la clienta de visita surt del despatx del Sr. Tulkinghorn.

La clienta és una dama gran de bon veure; la Sra. Rouncewell, la governanta de Chesney Wold en persona. Abandona el santuari amb una reverència airosa i passada de moda i tanca la porta amb suavitat. La tracten amb consideració allí, perquè el passant baixa de l’escó per acompanyar-la per la sala de recepció i obrir-li la porta. La senyora, mentre li agraeix la gentilesa, es fixa en els dos camarades que s’esperen.

—Disculpi’m, senyor, però diria que aquests cavallers són militars, oi?

El passant els interroga amb la mirada, i com que en George no treu la vista de l’almanac que hi ha damunt la llar, el Sr. Bagnet s’encarrega de replicar: “Sí, senyora. Fa temps.”

—M’ho havia imaginat. N’estava segura. Veient-los el meu cor batega, cavallers. Sempre em passa en aquestes circumstàncies. Que Déu els beneeixi, cavallers. Ja excusaran aquesta pobra vella, però vaig tenir un fill, que fa temps se’n va anar a fer de soldat. Era un noi molt ben plantat, agosarat, però bona persona, malgrat que alguna gent el menystingui davant la seva pobra mare. Prego que em disculpi per haver-lo molestat, senyor. Què Déu els beneeixi, cavallers!

—També a vostè, senyora! —contesta el Sr. Bagnet de tot cor.

Hi ha un to molt emotiu en la veu sincera de la vella senyora i en l’estremiment que recorre la seva silueta antiquada, però el Sr. George està tan absort en l’almanac de damunt la llar —potser calculant els mesos propers— que no es gira fins que ja se n’ha anat i s’ha tancat la porta darrere d’ella.

—George —xiuxiueja amb veu ronca el Sr. Bagnet, de seguida que l’altre aparta, per fi, la vista de l’almanac—, no t’entristeixis! “Per quin motiu, soldats, per què hauríem d’estar desanimats, companys?” Anima’t... valent!

El passant ha tornat a entrar al despatx per informar que encara són allí. Se sent que el Sr. Tulkinghorn replica, irat: “Doncs, faci’ls passar!” Entren a la gran sala de sostre decorat i el troben dret davant la llar.

—I ara què volen, vostès? Sergent, el darrer cop que ens vam veure li vaig dir que, aquí, la seva presència no era ben rebuda.

El sergent —que en els darrers minuts havia perdut l’habitual manera de parlar, i fins i tot de caminar— replica que ha rebut aquesta carta, ha anat a veure, per aquest motiu, el Sr. Smallweed, i que aquest l’ha enviat aquí.

—No tinc res a dir-li. Si s’ha endeutat, cal que pagui els deutes o que n’acari les conseqüències. Suposo que no ha vingut per assabentar-se d’això, oi?

Al sergent, li sap greu no disposar dels diners.

—Molt bé! Llavors algú altre... aquest senyor, si es tracta d’ell, haurà de pagar per vostè.

Al sergent, li sap greu afegir que aquest senyor tampoc no disposa dels diners.

—Molt bé! Llavors ho hauran de pagar entre tots dos, o seran demandats judicialment i condemnats. Han aconseguit els diners i cal que els reemborsin. No poden embutxacar-se les lliures, xílings i penics de l’altra gent, i escapar-se sense pagar.

L’advocat s’asseu a la butaca i atia el foc. El Sr. George espera que tingui la bondat de...

—Repeteixo, sergent, que no tinc res a dir-li. No m’agraden els seus socis i no el vull veure per aquí. Aquests assumptes no són de la meva incumbència, ni del meu bufet. El Sr. Smallweed té la bondat d’oferir-me aquests assumptes, però no són la meva especialitat. Vagi a l’oficina d’en Melchisedech, a Clifford’s Inn.

—Cal que li demani disculpes, senyor —diu el Sr. George—, per insistir-li amb tan poc fonament, fet que resulta tan desagradable per a mi com pot ser-ho per a vostè; però podria concedir-me que li digués uns mots en privat?

El Sr. Tulkinghorn s’alça amb les mans a les butxaques i se’n va cap al recer d’una finestra. “Vinga! No tinc temps per perdre.” Enmig de la seva indiferència perfectament assumida, llança una llambregada penetrant al veterà, i procura quedar-se d’esquena a la llum i deixar-lo a ell de cara.

—Bé, senyor —diu el Sr. George—, aquest home que m’acompanya és l’altra part implicada en aquest assumpte desafortunat, nominalment, només nominalment, i l’únic que pretenc és evitar que tingui problemes per culpa meva. És un home molt respectable, casat i amb família; abans va servir en l’Artilleria Reial...

—Amic meu, m’importa un rave tot el cos de l’Artilleria Reial en pes: oficials, soldats, carretes, carros, cavalls i munició.

—És probable, senyor. Però a mi m'importa molt que el Sr. Bagnet, la seva dona i la seva família, no sofreixin per culpa meva. I si els puc estalviar aquest tràngol, no em queda més remei sinó lliurar-li, sense cap condició, el que em demanava l'altre dia.

—Ho ha dut?

—Ho he dut, senyor.

—Sergent —prosegueix l'advocat, amb el seu to desapassionat i fred, molt més desesperant en les negociacions que qualsevol càrrega de vehemència—, fixi's bé en el que dic, perquè és la meva darrera paraula. Després d'haver acabat de parlar, tancaré el cas i no el tornaré a obrir. Entengui això. Si vol, pot deixar aquí, durant uns quants dies, el que diu que ha dut; si vol, s'ho pot endur immediatament. Si de cas vol deixar-ho aquí, això és el que puc fer per vostè: puc restablir aquest assumpte al seu estat inicial, i puc arribar a donar-li per escrit el compromís de no molestar mai el Sr. Bagnet, sota cap concepte, fins que no s'hagi procedit al màxim contra vostè, de manera que els seus recursos seran exhaurits abans que el creditor no s'ocupi del Sr. Bagnet. De fet, això suposa alliberar-lo. Ha pres una decisió?

El veterà es posa la mà a la pitrera i contesta amb una profunda alenada: “Ho he de fer, senyor.”

Així, doncs, el Sr. Tulkinghorn es posa les ulleres, s'asseu i redacta el compromís; el llegeix a poc a poc i l'explica al Sr. Bagnet, que durant tota aquesta estona ha estat contemplant el sostre, i que ara, sota aquesta arruixada verbal, es torna a posar les mans damunt la calba, i sembla trobar a faltar moltíssim la companya per poder expressar els seus sentiments. Llavors el veterà es treu de la butxaca del pit un paper doblegat que deixa a contracor vora el colze de l'advocat. “Només és una carta amb instruccions, senyor. L'última que em va enviar.”

Sr. George, contempli una pedra de molí per veure si canvia d'expressió, i hi descobrirà algun canvi més aviat que en la cara del Sr. Tulkinghorn mentre obre i llegeix la carta! La torna a plegar i la deixa al seu escriptori amb un capteniment tan impertorbable com la mort.

No li queda una altra cosa a dir, o fer, sinó saludar de la mateixa manera gèlida i descortesa, i afegir concisament: “Es poden retirar. Acompanyi aquestes persones a la porta, vinga!” Un cop fora, els dos amics se'n van a dinar al domicili del Sr. Bagnet.

Bullit de vedella amb verdura constitueix la variació d'avui respecte de l'anterior àpat de bullit de porc amb verdura; i la Sra. Bagnet serveix el menjar de la mateixa manera i l'amaneix amb el millor dels humors: és d'aquella rara classe de companyes que reben les coses bones amb els braços oberts, sense cap insinuació que podien ser millors, i que descobreixen llum en qualsevol clapa de fosc que hi hagi vora seu. En aquesta ocasió la clapa és el front enfosquit del Sr. George, que està extraordinàriament pensatiu i deprimat.

En primer lloc, la Sra. Bagnet confia que les manyagueries de la Quebec i la Malta plegades el faran eixorivir, però quan s'adona que aquestes noieta noten que avui en Carasses no és el Carasses enjogassat que sempre havien conegut, enretira la infanteria lleugera amb un obrir i tancar d'ulls i deixa que s'esplai al seu aire al camp obert de la intimitat de la llar.

Però no ho fa. Continua replegat, clos i deprimit. Mentre dura el laboriós procés de netejar i anar amb esclops amunt i avall, i ell i el Sr. Bagnet disposen les seves pipes, no es troba pas millor que durant el dinar. S'oblida de fumar, mira la llar de foc i rumia. Deixa de banda la pipa demostrant que no frueix del tabac, fet que omple d'inquietud i consternació el cor del Sr. Bagnet.

Per aquest motiu, quan per fi apareix la Sra. Bagnet, enrojolada de les ablucions vivificants a la galleda, i s'asseu a fer les seves labors, el Sr. Bagnet rondina: "Companya!" –avisant-la amb un parpelleig que esbrini què passa.

—I doncs, George! –diu la Sra. Bagnet, enfilant tranquil·lament l'agulla— Que ensopit que està!

—Ho estic? No estic sociable? Bé, em temo que no.

—Mare, no sembla gens en Carasses! –exclama la menuda Malta.

—Crec que no es troba bé, mare –afegeix la Quebec.

—De segur que també és un mal senyal no semblar en Carasses –contesta el veterà, fent un petó a les damisel·les—. Però em temo que és veritat –sospira—, és veritat. Aquestes petitones sempre tenen raó!

—George –diu la Sra. Bagnet, tota atrafegada amb les labors—, si cregués que encara està força contrariat pensant en el que li ha dit avui al matí la dona rondinaire d'un veterà, que després es podria haver arrencat la llengua, i ho hauria d'haver fet, no sé pas què hauria de dir-li ara.

—Amable amiga del meu cor –contesta el veterà—, ni una paraula.

—Perquè de veritat, el que he dit i realment volia dir, era que li confiava en Lignum i que estava segura que el trauria de l'embolic. I el n'ha tret, com un cavaller!

—Gràcies, estimada! –diu en George— Estic content de la seva bona opinió.

Quan fa una encaixada amistosa amb la Sra. Bagnet, que li dona la mà amb les labors i tot –ja que seu al seu costat—, el veterà es fixa en el seu rostre. Després de contemplar-lo un moment, mentre ella cus, mira el jove Woolwich, que seu al racó en un tamboret, i crida el flautista fent un gest amb el cap.

—Fixa't, fill meu –diu en George, allisant amb molta suavitat els cabells de la seva mare amb la mà—, aquí tens un front que t'estima molt! Resplendent d'amor per tu, fill meu. Una mica colrat pel sol i el vent mentre seguia el teu pare i es cuidava de tu, però fresc i sanítos com una fruita madura dalt d'un arbre.

La cara del Sr. Bagnet expressa, en la mesura que ho permet la seva constitució llenyosa, una aprovació i aquiescència absolutes.

—Arribarà un dia, fill meu —prosegueix el soldat—, que aquests cabells de la teva mare es tornaran grisos, i aquest front estarà solcat d'arrugues, i llavors serà una velleta encantadora. Mentre ets jove, procura que llavors puguis pensar: “Mai no li he fet sortir un cabell blanc! Mai no he solcat de dolor la seva cara!” Perquè quan siguis un home, Woolwich, de tots els pensaments que puguis tenir, aquest et serà el més grat!

El Sr. George acaba alçant-se de la cadira, fa seure el noi al costat de la seva mare i diu, una mica apressadament, que se'n va una estona al carrer a fumar una pipa.

Capítol 35

Narració de l'Esther

Vaig romandre malalta al llit durant unes quantes setmanes i la pauta habitual de la meua vida esdevingué un record llunyà. Però no va ser tant pel temps que havia passat com pel canvi de tots els meus costums, a causa de la impotència i la inactivitat pròpia de la cambra d'un malalt. Al cap de pocs dies d'estar-hi reclosa, tota la resta em feia l'efecte d'haver-se'n anat a una distància molt remota, on hi havia molt poca, o cap, separació entre els diversos estadis de la meua vida que realment estaven formats per anys. Quan vaig caure malalta, va ser com si hagués travessat un llac obscur i hagués deixat totes les meves experiències, barrejades per la gran distància, a la riba de la salut.

Els meus deures de governanta, si bé al principi em va causar molta angoixa pensar que es quedaven sense fer, ben aviat foren tan lluny com els meus deures a Green Leaf, o les tardes d'estiu quan tornava de l'escola cap a casa de la meua padrina, amb la cartera sota el braç i la meua ombra infantil al costat. Abans no havia pensat mai que la vida fos realment tan curta, ni el poc espai en el qual la ment pot encabir-la.

Quan estava molt greu, la manera com aquestes divisions del temps s'anaven barrejant m'angoixaven a més no poder. Tan aviat em veia com la nena, la noia gran o la doneta que havia arribat a ser tan feliç, com em sentia aixafada no sols per les dificultats i obligacions lligades a cadascun d'aquests estadis, sinó també per la gran perplexitat d'intentar conciliar-les sense parar. Suposo que ben pocs, si no han passat per aquest tràngol, comprendran exactament què vull dir o la dolorosa inquietud que causa aquesta situació.

Per la mateixa raó, gairebé tinc por de fer alguna referència sobre aquesta fase de la meua malaltia; em fa l'efecte d'una llarga nit, malgrat que hi havia dies i nits, pujant penosament escalinates colossals, esforçant-me sempre per arribar a dalt de tot i sempre rodolant avall a causa d'algun obstacle i tornant-hi a pujar penosament, com un cuc que havia vist en una sendera d'un jardí. En alguns intervals sabia perfectament que era al meu llit, però la major part del temps només ho sabia vagament, i parlava amb la Charley, notava el seu contacte i la reconeixia molt bé, però, malgrat això, m'adonava que em queixava: "Ai! Aquests esglaons no s'acaben mai, Charley... encara n'hi ha més i més. Crec que arriben fins al cel!" I tornava a fer esforços per pujar.

Gosaré fer alguna referència al període encara pitjor quan m'apareixia, enfilat en algun lloc d'un immens espai negre, un collaret flamejant, o un anell, o una mena de cercle estelat, del qual jo era una de les baules? I que només pregava que em separessin de la resta, i que em comportava una agonia i un martiri inexplicables formar part d'aquella cosa horrible?

Potser, com menys parli d'aquests estats malaltissos, seré menys tediosa i més intel·ligible. No els evoco per fer patir els altres, o perquè ara no m'afecti el seu record. Però si coneguéssim millor aquestes estranyes afliccions, seríem molt més capaços d'alleujar-ne la intensitat.

El repòs que vingué a continuació, la perllongada i deliciosa dormida, el benaurat descans, la gran calma que m'envaïa quan la feblesa m'impedia preocupar-me de mi mateixa i que pogués escoltar –o això crec ara– que em moria sense cap més emoció sinó compassió pels qui deixaria darrere; tal vegada aquest estat es pugui entendre més fàcilment. Em trobava així quan, per primer cop, em va fer encongir la llum que centellejava una altra vegada sobre mi i vaig saber amb una alegria sense límits, per a la qual no hi ha mots prou entusiàstics, que hi tornaria a veure.

Dia i nit, sentia la meva Ada plorant a la porta; li sentia dir que era cruel i que no l'estimava; sentia com pregava i suplicava que la deixés entrar per cuidar-me i reconfortar-me, i no apartar-se mai de la vora del meu llit; però només li deia, quan podia parlar: “Mai, dolça amiga meva, mai!” I una vegada i una altra recordava a la Charley que havia d'impedir que la meva estimada amiga entrés tant si continuava vivint com si em moria. La Charley em va ser lleial durant aquest temps d'impotència i, amb la seva mà petitona i el seu gran cor, mantingué la porta tancada.

Però ara que la meva vista s'enfortia i que la llum gloriosa m'arribava cada dia més intensa i clara, podia llegir les cartes que la meva estimada amiga m'escrivia cada matí i cada tarda, i podia dur-me-les als llavis i recolzar-hi les galtes sense por de fer-li cap mal. Podia tornar a veure la meva donzelleta, tan atenta i afectuosa, movent-se per les dues cambres ordenant-ho tot i parlant alegrement amb l'Ada a través de la finestra oberta. Vaig poder entendre la quietud de la casa, expressió de la sol·licitud que em mostraven tots els qui sempre havien estat tan bondadosos amb mi. Vaig poder plorar de l'exquisida felicitat del meu cor, i ser tan feliç en la meva feblesa com mai no ho havia estat en la salut.

A poc a poc vaig anar recuperant les forces. En lloc de jeure amb aquella calma tan estranya contemplant què feien per mi com si ho fessin per algú altre de qui em compadia silenciosament, vaig començar a ajudar una mica, i després una mica més i molt més, fins que vaig poder valdre'm per mi mateixa i tornar a interessar-me per la vida i a agafar-m'hi.

Que bé que recordo la tarda deliciosa que per primera vegada vaig seure al llit enmig de coixins, per gaudir d'un solemne te amb la Charley! La noieta –enviada al món, sens dubte, per atendre els febles i els malalts– era tan feliç i estava tan atrafegada, i en l'endemig dels preparatius s'aturava tan sovint per venir a reposar el seu cap damunt del meu pit i acaronar-me i dir amb llàgrimes d'alegria que estava tan contenta, tan contenta!, que em vaig veure obligada a dir-li: “Charley, estimada, si continues així hauré de tornar-me a

estirar, perquè em trobo més feble del que havia pensat!” Així, doncs, la Charley esdevingué tan silenciosa com un ratolí i, mentre la contemplava plàcidament, la seva carona radiant anava per aquí i per allà, d’una banda a una altra de les dues cambres, de l’ombra a la claror celestial i de la claror a l’ombra. Quan va acabar tots els preparatius i la preciosa tauleta de te estigué parada a l’espona del llit, amb la mica de gormanderies per temptar-me, amb les tovalles blanques, les flors i tot arranjat a baix estant per l’Ada amb molt de gust i molt afecte, em vaig sentir amb forces suficients per dir a la Charley una cosa que ja m’havia rondat pel cap.

De primer, vaig felicitar la Charley per l’habitació: realment era tan fresca i airejada, tan neta i endreçada, que gairebé no em podia creure que hagués estat tant de temps al llit. Això va plaure molt a la Charley, i el seu rostre resplendia encara més que abans.

—Però, Charley –vaig dir, fent un cop d’ull al voltant–, estic segura que hi falta alguna cosa que hi solia haver, oi?

La pobrissona Charley també va mirar al voltant i va brandar el cap com si no hi manqués res.

—Els quadres són tots on solien ser? –li vaig preguntar.

—Tots i cadascun, senyoreta –va dir la Charley.

—I els mobles, Charley?

—Excepte els que he apartat, per fer més lloc, senyoreta.

—Doncs encara trobo a faltar un objecte familiar. Ah, ja sé quin és, Charley! És el mirall.

La Charley s’alçà de taula, fent veure que s’havia oblidat d’alguna cosa, i se’n va anar a la cambra del costat i vaig sentir com somicava.

Hi havia pensat molt sovint. Ara n’estava segura. Podia donar gràcies a Déu que ara no em causés un xoc. Vaig dir a la Charley que tornés; i quan va tornar... de primer fingia somriure, però a mesura que s’acostava feia un posat més seriós. La vaig abraçar i li vaig dir: “Això és poc important, Charley. Espero que me’n podré sortir prou bé sense la cara que feia abans.”

Actualment havia millorat tant que podia seure en una gran poltrona, i fins i tot caminar mig marejada fins a la cambra veïna recolzant-me en la Charley. El mirall d’aquesta cambra també havia desaparegut; tanmateix, no per això era més carregós de suportar el que havia de suportar.

El meu tutor havia insistit sempre que volia veure’m i ara no tenia cap motiu per privar-me d’aquesta satisfacció. Va venir un matí; quan va entrar només pogué abraçar-me i dir: “Filla, filla meva!” Sabia de feia temps –qui ho podia saber millor que jo?– que el seu cor era una deu profunda d’afecte i de generositat; ocupar-hi un lloc no compensava el meu insignificant sofriment i canvi? “Oh sí”, vaig pensar. “M’ha vist, i m’estima més encara, m’ha vist i encara es mostra més afectuós que abans; ja no em puc queixar de res!”

Es va asseure al sofà, a la meua vora, sostenint-me amb el braç. Durant un moment va romandre amb una mà davant la cara, però quan l'enretirà es va mostrar amb el seu tarannà habitual. Mai no n'hi ha hagut, ni mai no n'hi haurà, un de més agradable.

—Estimada doneta –va dir–, quins dies més dolents que hem passat. I quina doneta tan inflexible que has estat sempre!

—Era a fi de bé, tutor –vaig dir.

—A fi de bé? –va repetir amb tendresa– És clar, a fi de bé. Però a l'Ada i a mi ens tenies del tot abandonats i desconsolats; tenies la Caddy que no parava de venir matí i tarda; tenies tots els de casa totalment oblidats i abatuts; fins i tot el pobre Rick, que m'ha escrit, precisament a mi, el tenies ben angoixat!

Sabia això de la Caddy per les cartes de l'Ada, però res d'en Richard. Li ho vaig dir.

—És clar que no, estimada –va contestar–. Vaig creure millor no mencionar-li-ho.

—I diu que li va escriure a vostè? –vaig dir, repetint el seu èmfasi– Com si no fos natural fer-ho, tutor, com si tingués un amic millor a qui escriure!

—Creu que el té, amor meu –contestà el meu tutor–, i molts de millors. La veritat és que em va escriure amb una certa recança, per sentir-se incapaç d'escriure't sense esperança de rebre resposta... em va escriure amb fredor, ativesa, distanciament i rancúnia. Bé, estimadíssima doneta, ens ho hem de prendre amb paciència. No l'hem de blasmar. Jarndyce contra Jarndyce l'ha tret de polleguera i m'ha convertit en un ésser pervers als seus ulls. He vist més d'un cop que causava aquestes malifetes i de pitjors. Si dos àngels hi fossin implicats, crec que seria capaç de canviar la seva naturalesa.

—No ha canviat la seva, tutor.

—Oh, sí que ho ha fet, estimada –va dit tot enriolat–. Ha convertit, no sé quantes vegades, el migjorn en llevant. En Rick no es refia de mi i té sospites, consulta advocats i l'alliçonen perquè desconfiï i sospiti de mi. S'assabenta que tinc interessos contraris als seus, drets oposats als seus i qui sap quantes coses més. Tanmateix, Déu sap que si pogués deslliurar-me de les muntanyes de per-ruqueria¹⁶ a les quals s'ha posat des de fa tant de temps el meu malaurat cognom –cosa que no puc fer–, o si pogués aplanar-les suprimint els meus drets originaris –cosa que tampoc no puc fer i crec que cap força humana podrà fer mai de cap de les maneres, a tan mal pas hem arribat–, ho faria ara mateix. Preferiria que en Rick recobrés el seu tarannà natural, que no pas que se'm concedissin tots els diners que els pledejants que s'han mort amb el cor i l'ànima fets miques sota la roda¹⁷ de la Cancelleria han deixat de reclamar al tresorer en cap... i són prou diners, estimada, per fer-ne una

¹⁶ Vegeu cap. 8, nota 4.

¹⁷ Instrument de tortura.

piràmide en memòria de la insuperable perversitat de la Cancelleria.

—Tutor, és possible –vaig preguntar amb incredulitat– que en Richard sospiti de vostè?

—Ai, amor meu, amor meu –va dir–, és el subtil verí d'aquests abusos el que genera aquestes malalties. La sang d'en Rick n'és infectada, i als seus ulls les coses perden l'aspecte natural. No és culpa seva.

—Però és una desgràcia terrible, tutor.

—Doneta, la desgràcia terrible és haver arribat a caure dins l'influx de Jarndyce contra Jarndyce. No en conec cap de pitjor. A poc a poc s'ha vist arrossegat a refiar-se d'aquest canyís podrit que transvasa porcions del seu podriment a tot el voltant. Però et torno a dir, de tot cor, que cal que tinguem paciència amb el pobre Rick i no blasmar-lo. Quanta colla de cors innocents i tendres com el seu he vist durant ma vida que es trastocaven per la mateixa causa!

No vaig poder evitar expressar una mica de sorpresa i recança pel fet que les seves benvolents i desinteressades intencions haguessin tingut tan poc d'èxit.

—No hem de dir això, dama Durden –va replicar alegrement–, l'Ada és més feliç, crec, i això ja és molt. Pensava que jo i aquests dos joves podríem ser amics i no enemics recelosos, i que amb el temps podríem demostrar que érem prou forts per contrarestar el plet. Però era demanar massa. Jarndyce contra Jarndyce va ser el cortinatge del bressol d'en Rick.

—Però, tutor, no es pot esperar que una mica d'experiència li demostrï que es tracta d'una cosa falsa i menyspreable?

—Ho hem d'esperar, estimada Esther –va dir el Sr. Jarndyce–, i que no li ho demostrï massa tard. Sigui com sigui, no hem de ser severs amb ell. No hi ha gaires homes grans i madurs, bons homes també, que encara visquin, que, si s'haguessin vist implicats en aquest mateix procés, no haguessin sofert un canvi de vida i s'haguessin envilit al cap de tres anys, dos o un. Per què ens estranyem, doncs, del pobre Rick? Un noi tan dissortat –llavors baixà de to, com si pensés en veu alta–, de bon començament no podia fer-se càrrec –i qui podria?– que la Cancelleria fos el que és. Ell espera, emocionat i delerós, que s'ocuparà dels seus interessos i els durà a bon port. Ella procrastina, el decep, el posa a prova, el tortura i, pas a pas, n'exhaureix la paciència i les esperances fervents; així i tot, ell encara hi confia i li va al darrere considerant la resta del món falsos i traïdors. Bé, bé, bé! Deixem-ho córrer, estimada!

Durant tota aquesta estona em sostingué tal com ho havia fet al principi; apreciava tant la seva tendresa que vaig reclinar el cap damunt la seva espatlla i el vaig estimar com si fos el meu pare. En aquesta petita pausa vaig decidir d'alguna manera, en el meu fur intern, que quan estigués més forta aniria a veure en Richard i miraria d'encaminar-lo.

—En un moment tan joiós com el del restabliment de la nostra estimada filla —va dir el meu tutor—, hi ha temes millors que no aquest. I m’han encarregat que, de seguida que pugui començar una conversa, n’abordi un. Quan podrà venir a veure’t l’Ada, amor meu?

També hi havia pensat. Una mica en relació amb l’absència de miralls, però no gaire, perquè sabia que la meva estimada amiga no canviaria per haver canviat el meu aspecte.

—Estimat tutor —vaig dir—, com que l’he mantinguda allunyada tant de temps, si bé realment, realment, és per mi com la llum...

—Ho sé prou bé, dama Durden, prou bé.

Era tan bo, el seu contacte expressava un sentiment i un afecte tan tendres, i el seu to de veu em duia tanta escalfor al cor, que vaig restar callada una mica, incapaç de prosseguir. “Sí, sí, estàs cansada”, em va dir. “Reposa una mica.”

—Com que he viscut apartada de l’Ada tant de temps —vaig començar dient, després d’un curt interval—, crec que preferiria fer la meva via una mica més, tutor. Seria millor que me n’anés d’aquí abans de veure-la. Si la Charley i jo, tan aviat com em pugui moure, anéssim a allotjar-nos al camp una setmana, m’aniria restablint i l’aire fresc i la il·lusió de tornar a tenir l’Ada a la vora em reviscolarien. Penso que això seria millor per a totes dues.

Espero que no fos una feblesa desitjar acostumar-me una mica més a l’alteració que havia sofert, abans de trobar-me davant la meva estimada amiga que tant em delia de veure, però era veritat. Li ho vaig dir. Estava segura que em comprendria i no tenia por. Si era una feblesa, sabia que ho passaria per alt.

—La nostra doneta aviciada —va dir el meu tutor— farà la seva via, encara que hagi de ser inflexible, encara que sigui al preu, ho sé, de les llàgrimes que causarà al pis de sota. I fixa’t! Aquí tens en Boythorn, quinta essència de cavalleritat, esbufegant juraments com mai no s’havia vist en cap escrit, posant per testimoni cel i terra que si no vas a prendre possessió de casa seva, de la qual ja ha sortit amb aquesta precisa intenció, l’enderrocarà i no en deixarà pedra sobre pedra!

El meu tutor em féu a mà una carta, que no duia cap encapçalament típic com “Benvolgut Jarndyce”, sinó que primer de tot escometia amb aquests mots: “Juro que si la Srta. Summerson no ve a prendre possessió de casa meva, la qual a partir d’avui a la una de la tarda deixo lliure i a la seva disposició...” I després, amb la màxima formalitat i amb les expressions més emfàtiques, prosseguia amb l’afirmació que el meu tutor m’havia esmentat. El fet que ens en riguéssim cordialment no minvava gens l’estimació que ens mereixia l’autor, i vam decidir que l’endemà al matí li escriuria donant-li les gràcies i acceptant l’oferiment. De tots els llocs on, si hi hagués pensat, m’hauria agradat anar, cap m’era més plaent que Chesney Wold.

—Ara, doneta de la casa —va dir el meu tutor, mirant-se el rellotge—, el meu temps s’ha escolat fins al darrer minut, perquè abans de pujar n’hem fixat estrictament la durada per no fatigar-te. T’he de demanar una altra cosa. La pobra Srta. Flite, quan va sentir rumors que estaves malalta, va comparèixer aquí com si res —pobra dona, va fer vint milles amb sabatilles— per saber com et trobaves. Gràcies a Déu érem a casa, o si no se n’hauria hagut de tornar a peu.

La conspiració de sempre per fer-me feliç! Semblava que tothom hi estava implicat!

—Bé, nineta —va dir el meu tutor—. Si no t’és carregós de rebre alguna tarda aquesta criatureta innocent, abans que estalviïs a en Boythorn d’enderrocar casa seva, que d’una altra banda tant s’estima, crec que ella n’estaria més pagada i enorgullida del que jo —malgrat que el meu il·lustre cognom sigui Jarndyce— podria aconseguir en tota la vida.

Sens dubte sabia que hi havia alguna cosa en la simple presència d’aquella pobra criatura afligida que en aquests moments obraria una influència saludable en el meu esperit. Ho vaig notar mentre em parlava. No vaig ser capaç de dir-li amb prou entusiasme el delit que tenia de rebre-la. Sempre m’havia compadit d’ella, i ara més que mai. Sempre m’havia fet feliç contribuir una mica a alleujar-la enmig de la seva desgràcia, però mai, mai, ni la meitat de feliç que ara.

Vam fixar un dia perquè la Srta. Flite prengués la diligència i pogués dinar amb mi. Quan el meu tutor se n’anà, vaig apartar la cara de la butaca i vaig pregar que se’m perdonés, si jo mateixa havia exagerat la petita prova que havia sofert tot i estar envoltada de tants avantatges. La pregària que vaig fer aquell aniversari, quan era petita, desitjant ésser treballadora, agraïda, sincera, fer el bé a algú i guanyar-me, si podia, una mica d’estimació, em vingué llavors a la memòria amb una sensació de remordiment per tota la felicitat que des d’aleshores havia gaudit, i per tots els cors afectuosos que m’havien afavorit. Si ara flaquejava, quin profit n’hauria tret, d’aquelles mercès? Vaig repetir la pregària de la meva infantesa amb les mateixes paraules infantils d’abans i em vaig adonar que em procurava la mateixa pau que feia tant de temps em va donar.

Ara el meu tutor venia cada dia. Amb una mica més d’una setmana podia passejar per les dues habitacions i fer llargues xerrades amb l’Ada darrere les cortines de la finestra. Tanmateix, mai no la vaig veure, malgrat que ho hagués pogut fer fàcilment sense que ella se n’adonés, perquè em faltava encara el coratge de mirar la seva benvolguda cara.

La Srta. Flite arribà el dia convingut. La pobra criatureta va entrar corrents a la meva cambra deixant de banda tota la seva cerimoniaositat habitual i exclamant, des del fons del cor: “Estimada Fitz-Jarndyce!” Se’m penjà al coll i em petonejà vint vegades.

—Pobra de mi! –va dir, posant la mà dins la seva bossa de malla— Només hi ha els meus documents, estimada Fitz-Jarndyce, m’haurà de deixar un mocador.

La Charley li’n donà un i la bona dona certament el necessitava, perquè se’l posà a la cara, s’assegué i durant deu minuts es va eixugar les llàgrimes.

—És de joia, estimada Fitz-Jarndyce –explicà amb delicadesa—. Ni gota de tristor. Joia que es torni a trobar bé. Joia d’haver tingut l’honor de poder visitar-la. L’aprecio molt més, amor meu, que no al canceller. Malgrat que vagi contínuament al tribunal. Per cert, estimada, parlant de mocadors...

En aquest moment, la Srta. Flite mirà la Charley, que l’havia anat a recollir al lloc on para la diligència. La Charley em llançà un esguard i va fer un posat com de no desitjar que es parlés de la qüestió.

—Mo... olt bé! Mo... olt encertat. De debò! Del tot indiscret mencionar-ho; i em temo, estimada Fitz-Jarndyce, que de vegades –encara que no s’ho cregui, que quedi entre nosaltres– perdo una mica... el fil, sap –tocant-se el front—. Això és tot.

—Què anava a dir-me? –vaig dir somrient, perquè em vaig adonar que desitjava prosseguir— Ha desvetllat la meva curiositat, ara cal que la satisfaci.

En aquest tràngol, la Srta. Flite interrogà la Charley amb la mirada, la qual li va dir: “Si us plau, senyora, després de tot serà millor que li ho digui”. La Srta. Flite en quedà molt i molt pagada.

—Molt espavilada, la nostra amigueta –em va dir amb el seu tarannà misteriós—. Menuda. Però mo... olt espavilada! Bé, estimada, es tracta d’una anècdota encisadora. De res més. Però crec que té la seva gràcia. Afiguri’s, estimada, que quan he baixat de la diligència, ens ha seguit per la carretera una pobra dona amb un barret força inadequat...

—Si em permet, era la Jenny, senyoreta –va dir la Charley.

—Exactament! –assentí la Srta. Flite amb la màxima afabilitat— La Jenny. Si... íí! I ha explicat a la nostra amigueta que havia vingut a la seva barraca ni més ni menys que una dama coberta amb un vel interessant-se per la salut de la meva estimada Fitz-Jarndyce, i que se n’havia endut un mocador de record, simplement perquè era de la meva estimada Fitz-Jarndyce! Doncs bé, sap, va ser tot un detall de la dama que duia vel!

—Si em permet, senyoreta –va dir la Charley, adonant-se que la mirava una mica perplexa—, la Jenny ha dit que quan es va morir el seu fillet vostè va deixar-li un mocador, i que el va guardar i el va endreçar amb les cosetes del nen. Si em permet, crec que en part perquè era de vostè, senyoreta, i en part perquè havia tapat el nen.

—Menuda –xiuxiuejà la Srta. Flite, fent tota una pantomima amb el front per expressar la intel·ligència de la Charley—, però ex... traordinàriament

espavilada! I quina claredat! Amor meu, s'explica més clarament que qualsevol dels advocats que mai no hagi escoltat!

—Sí, Charley –vaig contestar—. Ho recordo. I què?

—Doncs que, senyoreta –va dir la Charley—, aquell mocador era el que va agafar la dama. I la Jenny vol que sàpiga que no se n'hauria després ni per una pila de diners: va ser la dama, que l'agafà, i en comptes va deixar uns diners. Si em permet, senyoreta, la Jenny no la coneix de res.

—Vaja, qui pot ser? –vaig dir.

—Estimada –va suggerir la Srta. Flite, atansant els llavis a la meva orella, amb una mirada d'allò més misteriosa—, segons el meu parer, i no ho mencioni a la nostra menuda amiga, es tracta de la dona del Lord Canceller. És casat, sap. I tinc entès que ella li amarga la vida. Si es nega a pagar al joier, tira al foc els papers de sa senyoria!

No vaig pensar gaire més en aquella dama perquè tenia la impressió que podia ser la Caddy. D'una altra banda, la meva invitada, que després del viatge tenia fred i semblava tenir gana, acaparà la meva atenció; i quan ens van dur el dinar calgué ajudar-la a posar-se, amb molta satisfacció, un xal lamentable i envellit i un parell de guants força deslluïts i sovint apedaçats, que havia dut embolicats amb un paper. També vaig haver de presidir l'àpat, que consistí en un plat de peix, pollastre rostit, lletó, verdura, púding i Madeira; i fou tan agradable contemplar com en fruïa, i la solemnitat i cerimònia amb què en feia els honors, que ben aviat no pensava en cap més cosa.

Quan vam acabar, i ja havíem pres les postres que la meva estimada havia arranjat amb les seves pròpies mans perquè no permetia que ningú més tingués cura de tot el que se m'havia de servir, la Srta. Flite estava tan contenta i xerraire, que vaig creure avinent fer-la anar a parar a la seva pròpia història, perquè li agradava força parlar d'ella mateixa. Vaig començar dient: “Srta. Flite, fa molts anys que assisteix a les audiències del Lord Canceller, oi?”

—Oh, molts, molts, molts anys, estimada. Però espero un veredicté. Aviat.

Malgrat les seves esperances, expressava una certa angoixa que em féu dubtar de si havia fet bé abordant el tema. Vaig pensar que no li'n faria cap més referència.

—El meu pare esperava un veredicté –va dir la Srta. Flite—. El meu germà. La meva germana. Tots esperaven un veredicté. El mateix que jo espero.

Quan em vaig adonar que volia prosseguir, vaig pensar que li faria més favor seguint el tema que no mirant de defugir-lo.

—Tots ells són...

—Si... íí. Morts, és clar, estimada –va dir.

—No seria millor –vaig dir— desistir per sempre més d'aquest veredicté?

—I tant, estimada —replicà immediatament—, és clar que ho seria!

—I no comparèixer més pel tribunal?

—També, és clar —va dir—. Corseca molt esperar sempre allò que mai no arriba, estimada Fitz-Jarndyce. Corseca fins al moll de l'os, li ho asseguro!

M'ensenyà una mica el braç que, de veritat, era horriblement prim.

—Però, estimada, aquest lloc —va prosseguir, amb el seu posat misteriós— exerceix una tremenda atracció. Calli! No ho digui a la nostra amigueta quan torni. O potser l'espantaria. Amb raó. Té una força d'atracció cruel. No pots deslliurar-te'n. I cal esperar.

Vaig intentar convèncer-la que no era així. M'escoltà amb impaciència i somrient, però tenia preparada la resposta.

—És clar, és clar, és clar! Vostè pensa d'aquesta manera perquè desvariejo una mica. És mo... olt absurd desvariejar una mica, oi? Mo... olt desconcertant, també. Pel cap. També a mi m'ho sembla. Tanmateix, estimada, fa moltíssims anys que hi vaig i me n'he adonat. És la maça i el segell¹⁸ de damunt la taula.

Li vaig preguntar amb delicadesa què creia que podien fer-li.

—Atreuen —contestà la Srta. Flite—. Captiven la gent, estimada. Els prenen la pau. Roben el seny. Roben la salut. Roben les seves millors qualitats. Fins i tot he comprovat com de nit em roben el son. Dimonis insensibles i enlluernadors!

Em donà alguns copets al braç i brandà el cap amb bon humor, com si li preocupés fer-me saber que no havia de patir per ella malgrat que em parlés amb tant de pessimisme i em confiés aquests horribles secrets.

—Fixi's —va dir—. Li explicaré el meu propi cas. Abans que m'atraguessin —abans d'haver-los vist mai—. què acostumava a fer? Tocar el tamborí? No. Brodar amb el tambor. Jo i la meva germana treballàvem brodant. El nostre pare i el nostre germà es dedicaven al negoci de la construcció. Tots vivíem junts. Mo... olt respectablement, estimada! De primer, el meu pare hi fou atret, lentament. I amb ell la casa. En pocs anys es va tornar violent, amargat, colèric, arruïnat, sense cap mot amable o cap esguard afectuós per a ningú. Havia estat tan diferent, Fitz-Jarndyce. Va ser arrossegat a una presó per a deutors, on va morir. Després el nostre germà hi fou atret, de pressa, cap a l'embriaguesa. I els parracs. I la mort. Després hi fou atreta la meva germana. Calli! Mai no preguntí cap a on! Després vaig emmalaltir i vaig caure en la misèria; i vaig sentir que deien, com abans tan sovint havia sentit dir, que tot això era obra de la Cancelleria. Quan em vaig trobar millor, vaig anar a veure el monstre. I llavors vaig descobrir què passava i em vaig veure empesa a restar-hi.

¹⁸ Vegeu cap. 24, nota 3.

Acabat el seu breu relat, en el transcurs del qual parlà amb veu baixa i tensa, com si encara la impressió que havia sofert fos recent, recobrà el tarannà habitual d'afable importància.

—Gairebé no em creu, estimada! Bé, bé! Algun dia ho farà. Desvariejo una mica. Però me n'he adonat. Durant aquesta pila d'anys he vist moltes cares noves caure, sense sospitar-ho, sota l'influx de la maça i el segell. Com hi caigué el meu pare. I el meu germà. I la meva germana. I jo mateixa. Escolto com en Xerrameca Kenge i la resta diuen als nouvinguts: "Aquí tenim la Srta. Flite. Ah! Vostè no havia vingut mai per aquí, vingui, cal que li presenti la menuda Srta. Flite!" Mo... olt bé. Estic orgullosa, de veritat, de tenir aquest honor! I tots riem. Però, Fitz-Jarndyce, sé què passarà. Conec de bon tros millor que no pas ells quan ha començat l'influx. En conec els símptomes, estimada. Vaig veure com s'iniciaven en el Sr. Gridley. I vaig veure com s'extingien. Fitz-Jarndyce, amor meu —tornava a parlar fluixet—, he vist com han començat a manifestar-se en el nostre amic, el tutelat de Jarndyce. Que algú l'aparti de l'influx. O, si no, l'arrossegà a la misèria.

Durant un moment em mirà silenciosament, amb la seva cara que gradualment s'assuaujava cap a un somriure. Potser tement haver estat massa pessimista o haver perdut el fil, va dir amb cortesia, després de fer un glop de vi: "Sí, estimada, com li anava dient, espero un veredict. Aviat. Després aviaré els meus ocells i faré testament."

M'impressionà molt la seva al·lusió a en Richard, i el sentit d'aflicció, tan tristament il·lustrat per la seva pobra silueta escanyolida, que aconseguia expressar enmig de tota la seva incoherència. Però, afortunadament per a ella, tornava a estar completament satisfeta, irradiant somriures i capcinades.

—Però, estimada —va dir, allargant-me alegrement la mà per posar-la damunt la meva—, encara no m'ha felicitat pel meu metge. De debò, ni tan sols un cop!

Em vaig veure obligada a dir-li que no sabia pas què volia dir.

—El meu metge, el Sr. Woodcourt, estimada, que em va cuidar amb tantíssima sol·licitud. Malgrat que em visitava de manera absolutament gratuïta. Fins al Dia del Judici. Vull dir del judici que em deslliurarà del conjur de la maça i el segell.

—Srta. Flite, actualment el Sr. Woodcourt és tan lluny —vaig dir— que creia que ja havia passat el moment de felicitar-la.

—Però, filla meva —va contestar—, és possible que no sàpiga què ha passat?

—No —vaig dir.

—Ni res del que tothom ha estat parlant, benvolguda Fitz-Jarndyce!

—No —vaig dir—. Oblida que fa molt de temps que sóc aquí.

—És veritat! Estimada, per un moment... és veritat. Jo en tinc la

culpa. Però, el que abans he mencionat m'ha arrabassat la memòria i tota la resta. Un influx mo... olt fort, oi? Bé, estimada, hi va haver un terrible naufragi pels mars de les Índies Orientals.

—El Sr. Woodcourt naufrag!

—No es trasbalsi, estimada. Està sa i estalvi. Una escena horrible. Mort en totes les seves formes. Centenars de morts i moribunds. Foc, tempesta, i tenebres. Molts dels que s'ofegaven llançats sobre un escull. Allí, i en el transcurs de tot plegat, el meu estimat metge es va comportar com un heroi. Serè i coratjós en tot moment. Va salvar nombroses vides, sense plànyer la set ni la gana, va embolcallar els que eren nus amb la roba que li quedava, va assumir el comandament, els va ensenyar el que havien de fer, els va guiar, va prendre cura dels malalts, va enterrar els morts i, per fi, va conduir els supervivents a un lloc segur! Estimada, aquelles pobres criatures defallides gairebé el van adorar. Quan van arribar a terra, tots es van postrar als seus peus i el van beneir. Tot el país se n'ha fet ressò. Esper! On és la bossa dels meus documents? En tinc aquí el relat i l'ha de llegir, l'ha de llegir!

I vaig llegir tot aquell noble relat; molt lentament i de manera imperfecta, perquè llavors els meus ulls estaven tan afeblits que gairebé no distingia els mots, i vaig plorar tant, que més d'un cop em vaig veure obligada a deixar estar l'extensa narració que ella havia retallat d'un diari. Em vaig sentir tan i tan orgullosa d'haver conegut l'home que havia dut a terme fets de tan coratge i abnegació; vaig sentir una alegria tan intensa de la seva fama; admirava i apreciava tant el que havia fet, que envejava aquelles persones víctimes de la tempesta que s'havien agenollat als seus peus i l'havien beneït com el seu salvador. I llavors, entusiasmada que fos veritablement tan bo i valent, tot i ser tan lluny, m'hauria agenollat i l'hauria homenatjat. Sentia que ningú, ni mare, ni germana, ni esposa, podria honorar-lo més que jo. De veritat, ho vaig sentir!

La meva pobreta visitant em va regalar el relat; al capvespre, quan s'alçà per acomiadar-se, per no perdre la diligència amb què havia de tornar, ella encara continuava parlant del naufragi, del qual jo no m'havia fet una idea prou cabal per fer-me càrrec de tots els detalls.

—Estimada —em va dir mentre plegava curosament el xal i els guants—, al meu coratjós doctor haurien d'atorgar-li un títol nobiliari. L'aconseguirà, no en tinc cap dubte. Què n'opina?

Que si el tenia merescut, sí. Que si li'n concedirien un, no.

—Per què no, Fitz-Jarndyce? —em va preguntar, una mica bruscamment.

Li vaig explicar que a Anglaterra no hi havia el costum d'atorgar títols nobiliaris a persones que s'haguessin distingit per serveis civils, per grans i excel·lents que fossin; exceptuant, ocasionalment, aquells que havien reportat l'acumulació de grans sumes de diners.

—Vaja, Déu meu –va dir la Srta. Flite–, com pot dir tal cosa? De segur que sap, estimada, que tots els màxims exponents d'Anglaterra en saviesa, imaginació, humanitarisme i descobriments de qualsevol mena, se'ls afegeix a la noblesa! Miri al seu voltant, estimada, i fixi-s'hi. Si no s'adona que aquest és el motiu principal perquè perdurin en la terra els títols nobiliaris, crec que deu desvariejar una mica!

Em temo que es creia el que havia dit, perquè hi havia moments que perdia completament el seny.

I ara he de compartir el petit secret que he intentat guardar durant molt de temps. Alguns cops havia pensat que el Sr. Woodcourt s'havia enamorat de mi, i que si hagués estat més ric, abans d'anar-se'n, potser m'hauria confessat que m'estimava. Alguns cops havia pensat que si ho hagués fet, me n'hauria alegrat. Ara penso que és molt millor que no hagués passat! Quin patir haver-li d'escriure i explicar-li que la pobrissona cara que havia conegut com a meva havia desaparegut del tot, i que el deslliurava del seu compromís amb una que mai no havia vist!

Oh, era molt millor tal com havia anat! Estalviant-me misericordiosament aquest gran dolor, podia tornar a evocar dins el meu cor la meva pregària infantil d'arribar a ésser tot el que ell havia demostrat ésser de manera tan excel·lent, i no calia desfer res: no hauria de trencar cap cadena, ni ell n'hauria d'arrossegar cap; podia continuar, gràcies a Déu, el meu camí irrellevant per la sendera del deure, i ell el seu camí més distingit per una de més ampla; i malgrat que féssim el viatge separatament, podia aspirar a trobar-me'l al final del viatge, de manera innocent i desinteressada, molt millor de la que ell podia haver cregut copsar en mi quan jo vaig percebre una mica de predilecció als seus ulls.